

METODICKÉ OPORY K LEKČÍM INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁČE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍČ

Masarykova veřejná knihovna Vsetín
ISBN 978-80-87991-00-8

FOND MIKROPROJEKTŮ

SEZNAM METODICKÝCH OPOR

1. Za pohádkou do knihovny – 1. třída ZŠ
2. Poznej čtyři roční období – 2. třída ZŠ
3. Vyhledej, prezentuj, zapamatuj si – 3. třída ZŠ
4. Nebud' čuně – Etiketa pro každého – 4. třída ZŠ
5. Valašsko ve zdrojích - 5. třída ZŠ
6. Pět kontinentů – 6. třída ZŠ
7. Řekni to obrázkem – vizualizace prakticky – 7. třída ZŠ
8. Bezpečí na síti – 8. třída ZŠ
9. Bludy, mýty, fakta, aféry... Co nám říkají média? – 9. třída ZŠ
10. Jak se nenechat ubít „argumenty“ aneb Argumentační fauly – 1. roč. SŠ
11. Nejrychlejší čtenář ve třídě – 2. roč. SŠ
12. Neztrat' se ve své hlavě! Myšlenkové mapy i pro ty, co v mapách číst neumí – 3. roč. SŠ
13. Slovo, báseň, povídka, příběh, myšlenka... - 4. roč. SŠ

PŘEDMLUVA

Dostávají se Vám do rukou metodické opory k lekcím informačního vzdělávání. Obsahem každé opory je zpracovaná lekce informačního vzdělávání pro konkrétní školní ročník (1. - 9. ZŠ a 1. - 4. SŠ).

Opора by měla být tím nejlepším pomocníkem při vedení Vaší informační lekce.

Opора pro každou třídu/ročník obsahuje několik zásadních bodů, kterých je důležité se držet během lekce informačního vzdělávání:

- Oblast informačního vzdělávání, na kterou se lekce zaměřuje
- Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje, které žáci získají)
- Cílová skupina (věk, charakteristika)
- Časová dotace
- Osnova – průběh lekce
- Metody práce (forma výuky)
- Materiál
- Modifikace
- Reflexe a doporučení

Opора akceptuje Školní vzdělávací programy škol.

Díky použití metodik při lekcích informačního vzdělávání se zvýší schopnost dětí lépe se učit, ukládat (pamatovat si) potřebné informace a lépe se tak orientovat v dnešním světě.

Učí děti efektivnímu způsobu získávání a zpracovávání informací a kritickému myšlení.

Zpracované opory přispívají ke zvýšení kvality práce českých i slovenských knihoven s dětmi a mládeží v oblasti rozvoje informačního vzdělávání.

Opory byly zpracovány pod vedením tutorky Mgr. Dagmar Chytkové, která české i slovenské lektory a lektorky odborně vedla i během praktických stáží a seminářů zaměřených na informační vzdělávání v praxi.

Metodické opory vznikly v rámci projektu Barevný svět poznávání – informačním vzděláváním k rozvoji regionů.

Projekt podporuje odborný dialog českých i slovenských knihoven a reciproční výměnu odborných vědomostí a dovedností.

Projekt je financován Fondem mikroprojektů.

Kateřina Janošková

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Analýza a interpretace textu, vizualizace
Název lekce	ZA POHÁDKOU DO KNIHOVNY
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	Žák bude na konci lekce umět analyzovat a interpretovat text, pracovat s obrazovou informací
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	1. třída, začínající čtenáři
Časová dotace	60 minut
Osnova (průběh) lekce	<p>OSNOVA LEKCE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rychlý špion – kouzelné předměty z pohádek 2. Pohádkové dvojice – přiřazování 3. Čtení pohádky – čtení s předvídáním 4. Luštění tajenky – na základě předchozího textu – čtení s porozuměním 5. Popis či kreslení pohádkových postav z pohádky 6. Skládání puzzle (postava z pohádky – drak, princezna...) <p>PRŮBĚH LEKCE</p> <p>Nachystáme 4-5 stolů se židlemi, čisté papíry, tužky a pastelky na každý stůl.</p> <p>Do kapes pláště nachystáme pohádkové předměty na rychlého špiona, obálky s obrázky pohádkových dvojic, obálky s puzzle, obálku s pohádkou a tajenky.</p> <p>Na začátku lekce necháme děti, aby se rozdělily do 4-5 skupin dle svého uvážení. Pokud máme k dispozici pláště, můžeme vykládat příběh o</p>

zapomenutém plášti skřítka Knihovnička, který jsme ráno našli v knihovně. Navodíme tajemnou atmosféru, kdy jsou děti zvědavé, co ukrývají kapsy pláště.

1. Rychlý špion

V každé skupince si děti vyberou jednoho kamaráda, který umí nejlépe kreslit a toho „pasujeme“ na rychlého špiona. Vybraní špioni mají za úkol běžet k lektorovi, který z jedné kapsy pláště vytáhne pokaždé jeden pohádkový předmět. Špion má za úkol běžet zpět ke své skupině a musí beze slov předmět nakreslit. Pomoci si může pantomimou (např. u klobouku ukazováním, že se nosí na hlavě, u prstenu na ruce, atd. V případě tří oříšků doporučíme dětem předmět navíc popsat slovy, ale nesmí použít výraz „oříšek“.) Po tom, co jejich skupina předmět uhodne, běží si rychlý špion k lektorovi zjistit další pohádkový předmět.

Na závěr: *Co mají tyto předměty společného – zamyslete se – proč zrovna 3 oříšky?*

Jsou to „kouzelné“ předměty z pohádek, děti hádají z jakých.

2. Pohádkové dvojice

Z další kapsy skřítkového pláště vytáhneme obálky s obrázky pohádkových dvojic, na každý stůl jedna obálka. Děti mají za úkol samy přijít na to, co mají dělat– přiřazovat k sobě pohádkové dvojice.

Dokážete vyjmenovat, ze kterých pohádek jsou?

3. Pohádka

Z kapsy vytáhneme další obálku, ve které je pohádka. Během čtení pokládáme dětem otázky.

Předvídání příběhu.

(Nováková, Iva: Víš, co čteš? : luštění s nácvikem pozorného čtení. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-751-0. S. 26.)

4. Tajenka

Z další kapsy vytáhneme v ruličce smotané tajenky, rozdáme jednu ke každému stolu. Děti zkusí samy přijít na to, jak mají tajenku luštit nebo rovnou vysvětlíme postup. Děti se učí spolupracovat ve skupině, společně rozhodovat o správné odpovědi.

(Nováková, Iva: Víš, co čteš? : luštění s nácvikem pozorného čtení. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-751-0. S. 26.)

5. Kreslení postav z pohádky

Z kapsy vybereme další úkol - tentokrát mají všechny děti nakreslit z předchozí pohádky buď draka (papírového či skutečného), hrad nebo princeznu, čaroděje... Které z dětí chce, může svůj obrázek ukázat a popsat ostatním. Proč nakreslili pohádkovou postavu právě takovým způsobem, atd. Podporujeme v dětech kreativitu, fantazii a představivost.

6. Puzzle

Z poslední kapsy vytáhneme obálky, ke každému stolečku jednu, děti společně skládají obrázek draka.

Metody práce (forma výuky)

EVOKACE – VÍM (Rychlý špion, pohádkové dvojice)
UVĚDOMĚNÍ – čtený text, tajenka, popis postav

Materiál Stoly a židle pro 4-5 skupin, pastelky, tužky, gummy, čisté papíry, 4x okopírovanou barevnou tajenku, 4x obálky s obrázky pohádkových dvojic (např. Pat a Mat, Křemílek a Vochomůrka, Maxipes Fík a Ája... - každá postava je zvlášť), 4 x obálky s puzzle obrázkem draka a princezny, zvoneček, „kouzelné“ předměty z pohádek na „rychlého špiona“ : jablko, 3 oříšky, hrneček, prsten, klobouk (nebo obrázek klobouku), kouzelnický plášť se 6 velkými kapsami (nemusí být).

Modifikace Lekce může být určena i pro žáky 2.tříd

Reflexe a doporučení Pokud nemáme předměty na rychlého špiona, je možné je špionům ukázat na obrázku nebo pošeptat. Může se stát, že některé děti neumí ještě ve skupinách spolupracovat – je nutná motivace, dohled, někdy nejsou schopni úkoly řešit společně. Podle času, který děti stráví kreslením pohádkových postav z příběhu, je možné vypustit skládání puzzle na konci lekce nebo je dát jen k těm stolečkům, u kterých už mají děti domalováno nebo je kreslení moc nebaví. Podle toho, jak si to děti přejí, můžeme ostatním ukázat jejich obrázky a kladně ohodnotit jejich nápady, tvořivost.

Zpracovala, dne Pavlína Panovcová, 12.6.2014

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Tvorba textu a prezentace informací.
Název lekce	Čtyři roční období
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	Práce s obrazovou informací, děti se naučí tvořit souvislý text a následně jej prezentovat.
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	Základní škola – 2.třída
Časová dotace	60 minut
Osnova (průběh) lekce	Žáci jsou rozděleni do 4 skupin. Téma lekce zatím neznají, zahrajeme si hru na rychlého posla – šuškandu, zvolí si mezi sebou jednoho, který ke mně přijde a já mu pošeptám slovo, které poté musí nakreslit a celá skupina se musí dohodnout na správnosti obrázku (jsou to 4 slova a každé je k určitému období - sněženka, sněhulák, sluníčko, papírový drak). Až děti dokreslí a dohodnou se, zeptám se jich, jaké asi může být téma naší hodiny, co tyto obrázky vystihují a o čem si dnes budeme povídat? Následně budeme plnit další úkoly, děti mají vše připraveno na stolech, které jsou rozdělené na jaro, léto, podzim, zima. Děti poznají své období dle barevných papírů (zima - modrá, jaro – zelená, léto – žlutá - podzim- oranžová), dále jsou připravené texty k určitému období, obálky s obrázky a také šablona

myšlenkové mapy. Začneme textem, který není úplný a je třeba jej doplnit slovy, která jsou připravená na spodní straně listu jako nápověda. Po doplnění textu se děti domluví a přednesou text ostatním skupinám, může jedinec nebo celá skupina (záleží na tom, jak děti chtějí, jak jim to vyhovuje). Texty byly vybrány z knihy: BOUKOBZA, Laurence. Testy a hry: učíme se hrou. 1.vyd. Bratislava: Mladé letá, 2000.Už to znám. ISBN 80-06-00957-0. S. 106, 107. K dalšímu úkolu potřebujeme obálku, ve které jsou obrázky – mix (měsíce, počasí, stupně) a děti musí vybrat ty, které náleží jejich období a nalepit na připravený barevný papír. Nakonec děti vytvoří dle obrázků příběh nebo napíší pár vět k tématu. Prezентují opět celé třídě buď celá skupina nebo jedinec, kterého si mezi sebou zvolí. Poslední úkol- shrnutí celé hodiny - vytvoření myšlenkové mapy (šablona je již připravená viz příloha č. 2). Nejprve dětem řeknu co to je myšlenková mapa a k čemu nám slouží, na ukázkou mám myšlenkovou mapu Můj dům (viz příloha č. 1), o které si chvíli povídáme. Začneme tvořit myšlenkovou mapu k našemu tématu, začínáme společně, mám připravenou svoji šablonu myšlenkové mapy na flip-chartu a snažím se zakreslovat společně s dětmi. Záleží na nich, jestli slova, symboly, obrázky, je potřeba mít barevné pastelky a vést děti k tomu, aby je používaly.

Metody práce (forma výuky)

Uvědomění- porozumění čtenému textu, obrázky
Reflexe - myšlenková mapa, shrnutí informací celé lekce

Materiál

Flip-chart, tužky, pastelky, guma, lepidlo, šablona myšlenkové mapy (viz příloha č. 2), texty na doplnění, barevné papíry, obálky, obrázky – mix, čtyři obrázky (sněženka, sluníčko, drak, sněhulák)

Modifikace

Jelikož děti jsou malé, je potřeba počítat s různými změnami a dohadováním. Děti se někdy nemohou ve skupině dohodnout, neumějí vybrat zástupce mezi sebou, musíme najít vždy

nějaký kompromis. Je potřeba chodit mezi skupinkami a pomáhat. Tato lekce může být přizpůsobena starším i mladším dětem. Tématem mohou být Vánoce, Velikonoce nebo cokoli jiného.

Reflexe a doporučení

Je dobré, když paní učitelka pomůže děti rozdělit do skupin. Děti zná a ví, jak pracují. Rozdělit děti do čtyř skupin není jednoduché, jelikož dětí bývá ve třídě i více než 25. Velmi se mi osvědčilo mít připravenou šablonu pro myšlenkovou mapu, děti ihned pochopily, co mají dělat a začaly si zakreslovat různé symboly a kreslit obrázky.

Poznámky

Zdroje: BOUKOBZA, Laurence. Testy a hry: Učíme se hrou. 1. vyd. Bratislava: Mladé letá, 2000. Už to znám.

ISBN 80-06-00957-0. S.106,107.

Příloha č. 1 - můj dům (ukázka myšlenkové mapy)

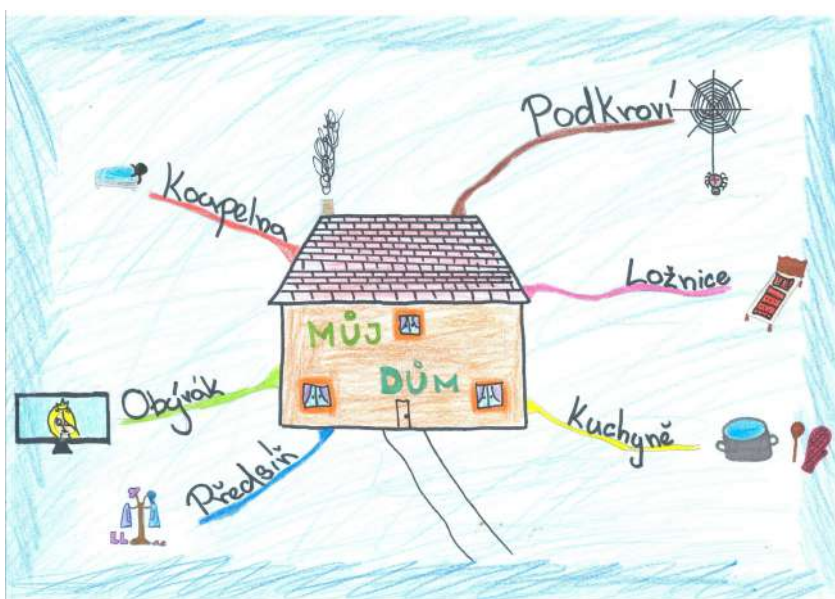
Příloha č. 2 - šablona myšlenkové mapy

Zpracovala, dne

Irma Zajíčková, 13.6.2014

Přílohy:

Příloha č. 1: Můj dům

Příloha č. 2: Myšlenková mapa

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Vyhledávání informací, organizace a analýza poznatků, tvorba textového dokumentu
Název lekce	Vyhledej, prezentuj, zapamatuj si
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none"> - vyhledávání informací v encyklopediích - zapojování smyslového vnímání díky sledování audiovizuálního média - prezentování získaných informací
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	Žáci 3. třídy (8 - 9 let)
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<p>Úvod – rychlí špióni – v samotném úvodu musí žáci rozpoznat, jakému tématu se bude lekce věnovat. Jsou rozděleni do čtyř skupin, přičemž každá zvláště poskládá puzzle z vlastních obrázků (lední medvěd, ledové kry, tuleň, polární záře). Žáci musí rozpoznat téma lekce - Severní pól.</p> <p>Brainstorming - Severní pól – lektor si společně s žáky povídá o této oblasti. Žáci své poznatky zapisují na flipchart. Na závěr lektor představí žákům polární záři (teorie + audiovizuální prezentace - YouTube).</p> <p>Seznamování se zvířaty žijícími na Severním pólu</p> <p>Stopy zvířat – vlastní využití obrázků zvířat, ke kterým žáci přiřazují odpovídající stopy – využití rychlých špiónů</p> <p>Základní rozdělení živočichů podle stavby těla – krátké seznámení + rozdělení obratlovců do 5 skupin.</p> <p>Diskuze o dalším členění, se kterým se lze v běžném životě setkat. Vysvětlení pojmu kategorizace – co to je, proč k ní dochází, rozlišuje každý národ stejné kategorie? Příklady - lidé, třídění odpadů, kalendářní rok, známkování ve škole – porovnání různých národů</p>

Medvěd

- lektor se dotazuje, do jaké kategorie spadá
- žáci rozeznávají jednotlivé druhy medvědů žijící v různých zemích
- představení knih s příběhy o medvědech

MILNE, A. *Medvídek Pú*. Překlad Hana Skoumalová. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1965.

KIPLING, Rudyard. *Knih džunglí*. Překlad Hana Skoumalová. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1948.

VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. Překlad Hana Skoumalová. Praha: Karel Synek, 1947.

Lektor se dotazuje žáků, kde by hledali informace o medvědech?

Společně se zaměří na **encyklopedie**. Probíhá diskuze:

- co to je
- základní orientace
- způsob vyhledávání

Pomocí metody **VCHOD** (příloha č.1) žáci doplňují informace o ledních medvědech. Každá skupinka zvlášť nejdříve tvoří a poté prezentuje sloupec VÍM. Následně žáci vepisují otázky do sloupce CHCI SE DOZVĚDĚT a odpovědi dohledávají nejdříve v encyklopediích (každá skupinka si vybere 2 encyklopedie, které předem připraví lektor) a poté sledováním audiovizuálního média.

BŘEZINOVÁ, Ivona. *Lední medvídek: Já a moje rodina*. Překlad Hana Skoumalová. V Praze: Knižní klub, 2009.

Závěr

Následuje společné shrnutí všech informací, které žáci z lekce načerpali. Každá skupinka zvlášť prezentuje sloupec DOZVĚDĚL(A) JSEM SE.

Metody práce (forma výuky)

E – rychlí špioni (žáci odhalí téma lekce)

- brainstorming k pojmu Severní pól

U – teoretický výklad – formou PowerPointové prezentace.

Využití metody VCHOD (metoda ilustrovaného čtení viz.

Příloha č.2) Vyhledávání informací v encyklopediích

R – interpretace získaných informací z encyklopedií a audiovizuálního média

Materiál Dataprojektor, flipchart, tužky, propisky, fixy, pastelky, předtištěný dokument VCHOD, papíry A4, DVD z knihy „Já a moje rodina – lední medvídek“, připravené puzzle, pexeso

Modifikace Při sledování audiovizuálního média (BŘEZINOVÁ, Ivona. *Lední medvídek: Já a moje rodina*. Překlad Hana Skoumalová. V Praze: Knižní klub, 2009.) vysvětlíme formu a způsob výpisků, které si jednotlivé skupiny mají vytvářet.

Lekce může být určena i pro žáky 4. třídy.

Reflexe a doporučení Pozitivně hodnotím audiovizuální vstupy během lekce, které stimulovaly pozornost žáků. Lektor si musí lekci časově rozvrhnout tak, aby nejvíce času zůstalo na vyhledávání informací v encyklopediích a poté na jejich prezentaci. Pozor by si měl dát u brainstormingu, který má tendenci lekci zpomalovat.

Poznámky Jednotlivé části na sebe plynule navazují, proto není nutné pořadí jednotlivých kroků měnit.

Zpracovala, dne Jana Krajčová, 3. 6. 2014

Přílohy:

Příloha č. 1: VCHOD

Příloha č. 2: Prezentace Vyhledej, prezentuj, zapamatuj si

VYHLEDEJ, PREZENTUJ, ZAPAMATUJ SI

Arktida

- je název pro oblast okolo severního pólu
- severní polární kruh protíná tyto státy (Norsko, Švédsko, Finsko, Rusko, USA (Aljaška), Kanada, Dánsko (Grónsko), Island
- většinu plochy Arktidy zaujímá Severní ledový oceán, který je převážnou část roku zamrzlý nebo s plovoucími ledovými krami, které cirkulují kolem pólu
- střídá se polární den a polární noc

Polární záře

- Polární záře vzniká interakcí nabitých částic ze slunečního větru s plyny v horních vrstvách zemské atmosféry. Nabitá částice předá energii atomu plynu, do kterého narazí, a ten následně získanou energii vyzáří. Vlnová délka se liší podle toho, na jaký atom částice narazí. Nejčastější barvou je nazelenalá, kterou má na svědomí kyslík. Celá show se odehrává ve výšce 80-100 km nad zemským povrchem.

Zvířata žijící na severním pólu

- Polární lišky
- Tuleni
- Lachtani
- Polární zajíci
- Mroži
- Lední medvědi
- Kosatky
- Polární vlci
- Lumíci...

Dělení živočichů podle vnitřní stavby těla

OBRATLOVCI

BEZOBRATLÍ

Pět základních skupin obratlovců

- PLAZI
- OBOJŽIVELNÍCI
- RYBY
- PTÁCI
- SAVCI

Druhy medvědů

MEDVĚD HNĚDÝ

MEDVĚD LEDNÍ

MEDVĚD MALAJSKÝ

MEDVĚD UŠATÝ

MEDVĚD PYSKÁTÝ

MEDVĚD KODIAK

MEDVĚD BRÝLATÝ

MEDVĚD BARIBAL

PANDA VELKÁ

Encyklopedie

- naučný slovník, který pomocí obrázků, fotografií a textu otevírá před čtenářem obrovské bohatství informací, které na sebe navažují jako například v učebnici. Informace jsou řazeny podle tematických celků, podrobnými hesly a podle abecedy.

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Organizace, analýza a grafické znázornění poznatků, třídění klíčových slov, práce s textem, rozvoj čtenářské gramotnosti a aktivní kritické čtení
Název lekce	Nebud' čuně – Etiketa pro každého
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none"> - formulace vlastních otázek k tématu – Vyložení klíčových slov - analýza a diskuse pomocí grafického znázornění – T-graf - prezentace získaných informací - rozvoj čtenářské gramotnosti – Kritické čtení - shrnutí postojů a názorů - Pětílístek
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	Žáci 4. třídy (9-10 let)
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<p>Lekce probíhá formou workshopu ve skupinách. Společný úvod Pastelkovým testem – charakteristika momentální nálady a pocitů, uvolnění případného napětí.</p> <p>Před děti jsou vysypány barevné pastelky. Každé z dětí si má vybrat pastelku, která jej charakterizuje.</p> <p>Postupně pak říkají, proč si vybraly tu a tu barvu. Touto pastelkou si mohou zakroužkovat obličej – veselý či smutný, předkreslený na flipchartu, který vyjadřuje jejich pocity.</p> <p>Děti díky klíčovým slovům společně odhalují téma lekce.</p> <p>Klíčovými slovy jsou slova napsaná na papírech. Jsou to slova: NETIKETA, ETIKETA, ETIKA, POZDRAVIT, PODĚKOVAT, KOPAT-PRÁT SE, ŠŤOURAT SE V NOSE, LEŽ-LHANÍ</p> <p>Jestliže máme čtyři skupiny, každá skupina má vysvětlovat dva pojmy popisnou formou, mimicky či</p>

namalovat svůj výraz, a další skupiny mají hádat, o jaké slovo jde. Společně pak vyluští, jakému tématu se budou věnovat.

Tato slova pak vlepují na flipchart do T-grafu. Děti diskutují nad pojmy a doplňují své nápady do tohoto grafu. V pracovním textu s názvem **V poslanecké sněmovně** mají další témata k diskuzi, která také vpisují do T-grafu (Příloha č. 1). Mohou jedno z témat také rozepsat a něco přikreslit do pracovní předlohy (Příloha č. 2). Vlastní práce prezentují dalším skupinám.

Na uvolnění je připravena báseň Prasátko z knihy Lukáše Pavláška Jestli počkáš trochu dýl, tak sem přijde krokodýl, kterou mají ve skupině společně dobásnit, doplňují poslední slova veršů.

Práce s textem knihy Domov pro Marťany Martiny Drijverové v rozpětí stran 82 až 86. Po přečtení se děti vyslovují a vyplňují v každé skupince zvlášť své **Pětilístky**, Příloha č. 3.

Tyto Pětilístky pak sloučí do jednoho velkého, který je předkreslen na flipchartu. Děti vedou diskuzi při nalézání společných hesel Pětilístku.

V závěru je každému dítěti doporučeno vymalovávání jakékoliv mandaly a z knihy Dokreslovačky pro malé i velké: nácvik kreativity od Billa Zimmermana.

Poukázáno na konec knihy, kde je uveden seznam pěti věcí, které o daném dítěti ví každý a na protější straně naopak pět věcí, které neví nikdo. Toto je již individuálním úkolem dle zájmu dětí.

Metody práce (forma výuky)

E – Pastelkový test, Rychlí špioni, Klíčová slova, Brainstorming

U – T-graf, Brainstorming

R – Pětilístek

Materiál

Flipchart, tužky, propisky, fixy, pastelky v košíku, lepicí jmenovky, přílohy 1, 2, 3

Modifikace

Lekce může být určena i pro žáky 3. či 5. tříd.

Reflexe a doporučení

Zvolit vhodnou formu komunikace s příslušnými skupinami, vybrat do skupin různě aktivní jedince, aby byly skupiny přibližně stejně vyvážené. Dle rozpoložení a času přidat či ubrat zadávaných aktivit.

Poznámky

Je důležité dobře a opakovaně vysvětlovat zadání práce, aby byl Brainstorming a výsledný Pětílístek úspěšně vytvořen. Děti se aktivně zapojují do lekce a ve skupině se nebojí a dovedou prezentovat své vlastní myšlenky, názory a dále je rozvíjet nebo vést protiargumentaci.

Zpracoval(a), dne

Ivana Hlaváčová, 13. 6. 2014

Přílohy:

Příloha č. 1 – V poslanecké sněmovně

Příloha č. 2 – Vlastní prezentace

Příloha č. 3 - Pětílístek

Zdroje:

Jak se správně chovat. Praha: Egmont ČR, 1994. 115 s. ISBN 80-85817-73-X.

KRZYŽANEK, Joanna. *Dětská etiketa vesele a hravě.* Havlíčkův Brod: Fragment, 2005. 47 s. ISBN 80-253-0172-9.

BÁSEŇ: PAVLÁSEK, Lukáš. *Jestli počkáš trochu dýl, tak sem přijde krokodýl.* Praha: Mladá fronta, 2012. 67 s. ISBN 978-80-204-2847-9.

TEXT: DRIJVEROVÁ, Martina. *Domov pro Martány.* Praha: Albatros, 1998. 133 s. ISBN 80-00-00614-6.

INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE: ZIMMERMAN, Bill. *Dokreslovačky pro malé i velké umělce: nácvik kreativity.* Praha: Portál, 2012. 270 s. ISBN 978-80-262-0058-1.

NEBUĎ ČUNĚ - ETIKETA PRO KAŽDÉHO

V poslanecké sněmovně

Témata k diskuzi:

- Můžeme jíst buchtičky s vanilkovým krémem rukama?
- Kdo první podává ruku?
- Můžeme jíst v autobuse meruňkovou zmrzlinu?
- Proč se nesmí v kině mluvit?
- Co musíme udělat v případě, že nemůžeme přijít na narozeninovou oslavu?
- Proč se musíme v lese chovat tiše?
- Je správné při vstupu do místnosti nejprve zaklepat na dveře?
- Je nutné se každý den mýt?
- Můžeme dělat nepořádek v mamčině pokoji?
- Můžeme zanechat po sobě na louce papíry a láhve?
- Jaká telefonní čísla si musíme zapamatovat, abychom mohli přivolat pomoc?
- Jak dlouho je vhodné telefonovat?
- Je slušné sledovat film, když máme návštěvu?
- Je zdvořilé skákat někomu do řeči?

Příloha číslo 2

Vlastní prezentace:

Můj názor.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Můžeš něco nakreslit:

Pětilístek

Kdo -----

Jaký -----

(dvě slova)

Co dělá -----

(tři slova)

Věta o čtyřech slovech

Synonymum -----

Děkuji vám všem
a přeji bezva den 😊

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV

Hledání informací + prezentace informací

Název lekce

Valašsko ve zdrojích

Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)

- ukážeme různé zdroje, kde čerpat informace o Valašsku
- naučíme je tyto zdroje používat
- ukážeme, jak dané téma lákavě prezentovat
- děti prezentují nalezené informace

Cílová skupina (věk, charakteristiky)

5. ročník základní školy

Časová dotace

90 minut

Osnova (průběh) lekce

- **Definujeme téma a cíle lekce:**

Jak hledat INFORMACE

Jak nalezené informace lákavě a zajímavě prezentovat

- Dle prezentace v Power Point (Příloha č. 1) seznámíme děti, jak hledat efektivně informace, jaké používat zdroje a jaké jsou možnosti vyhledávání.

15 min

- Praktická, interaktivní ukázka prezentace nalezených informací o Valašsku (viz Prezentace v Power Point (Příloha č. 2) a seznámení dětí se zásadami správné prezentace (rétorika). 15 min

- **Samostatná práce dětí ve skupinách**

4.1. Děti rozdělíme do tří skupin. Každá skupina dostane konkrétní téma. První skupina: Vsetínský zámek, druhá skupina: Vánoce na Valašsku, třetí skupina: Jan Karafiát.

4.2. Děti hledají informace k danému tématu.

Mají k dispozici počítač, používají internetové vyhledávače, hledají v katalogu knihovny, nalezenou knihu jdou spolu s lektorem najít do regionálního oddělení knihovny. 25 min

- Každá skupina dostane flipchart a má za úkol vytvořit na něj koláž informací, které získaly a zvolit nějakou zajímavou formu prezentace svého tématu. Lektori dětem pomáhají, radí, jak mohou prezentaci zpestřit např. čtenou ukázkou, obrázkem aj. Pomáhají v hledání na internetu i v katalogu MVK. 20 min
- Děti prezentují svou práci. 10 min
- Lektori spolu s dětmi hodnotí prezentace. 5 min

**Metody práce
(forma výuky)**

Metody vyhledávání a zásady správné tvorby prezentace

Materiál

Připravené prezentace k daným tématům, materiály o Valašsku, flipcharty, fixy, papíry.

Modifikace

Lekce se dá použít na jakékoliv jiné téma. Je možné vybrat i další regiony (CZ/SK).

**Reflexe a
doporučení**

Dané téma je obsáhlé, ideální je součinnost dvou lektorů

Poznámky

Zpracoval: Otakar Hošek, duben 2014

Přílohy:

Příloha č. 1 – Valašsko, seznamte se, prosím! (Power Point prezentace)

Příloha č. 2 - Valašsko – místo, ve kterém žiji (Power Point prezentace)

VALAŠSKO místo, ve kterém žijí

(Možno vytvořit i na slovenský region)

Příloha č. 2

• Vedle nadpisu použít ilustrační
obrázek Valaška

Zpracoval: Otakar Hošek, květen 2014

Tvorba prezentace – nesmím zapomenout na:

- Komu bude prezentace směřována a koho chci oslovit
- Zvolím si osnovou
- Volím vhodné obrázky doplňující text
- Volím stručné a výstižné výrazy
- Mluvím uvolněně a klidně
- Na závěr shrnu prezentaci pár slovy

OBSAH

Vedle „OBSAH“ použít jedno ilustrační foto
valašské dřevěnice v krajině

1. Krajina Valaška
2. Historie Valaška
3. Tradice a obyčjeje na Valašku
4. Osobnosti Valaška
5. Turistické zajímavosti na Valašku

KRAJINA

- Poutavá krajina ....ano - ne
- Odkud – kam
- Hornatá – rovinatá
- Zelená – málo zelená
- Vhodná – nevhodná pro dovolenou
- Turisticky zajímavá - nezajímavá
- Atraktivní – neatraktivní

MAPA VALAŠSKA A JEHO SOUSEDNÍCH REGIONŮ

Zde použít doprostřed grafické znázornění (mapku) Valašska a jeho sousedních regionů .....

HISTORIE VALAŠSKA

- „My jsme Valaši, jedna rodina, valašské hory sú naša otcina...“
- Původ Valachů byl ještě donedávna obestřen roušskou tajemství .....
- O krajině, v níž jsme se narodili, bychom měli vědět co nejvíce
- Valašská kolonizace po roce 1500

Valašský kroj

Zde do čtyř kvadrantů vložit ilustrační fotografie - valašský kroj / dívka v kroji / pár v kroji / detail valašského kroje

TRADICE A OBYČEJE NA VALAŠSKU

- První písemné zmínky o tradicích a lidové kultuře na Valašsku
- Ženský a mužský kroj
- Speciality valašské kuchyně
- Valašský kroj nebyl tak zdobený a honosný jako hanácký nebo slovácký, byl pohodlnější, jednodušší a prostší. Právě ta prostota, jednoduchost a kombinace barev jej dělala a dělá krásným

Na Valašsku nebyl kroj všude stejný a v určitých prvcích se lišil

LIDOVÉ TRADICE A ZVYKY

- Advent a vánoce
- Nový rok
- Svátek Tří Králů
- Masopust
- 40ti denní postní období
- Pašije
- Velikonoce
- 1.máj

TRADIČNÍ SPECIALITY VALAŠSKÉ..... nejenom KUCHYNĚ

- Valašská kyselica
- Frgály – přes 200 let stará historie..
- Bramborové placky
- Slivovice – čistý, ušlechtilý
destilát...od roku 1835 císařským
patentem oficiálně povolený pálit
doma...

SPECIALITY VALAŠSKÉ ..... KUCHYNĚ

*Zde do čtyř kvadrantů vložit ilustrační fotografie např. –
kyselice / frgál / slivovice / švestky (povidla) nebo jiné.....*

OSOBNOSTI VALAŠSKA

- Josef Sousedík
- Matouš Václavek
- Dušan Sámó Jurkovič
- Záviš Kalandra
- Jarmila Šuláková

OSOBNOSTI SOUVISEJÍCÍ SE SLOVENSKEM

 J. Kalinčiak

 L. Mňačko

 J. Viček

 H. Mičkalová

 A další

TURISTICKÉ ATRAKTIVITY VALAŠSKA

Pod nadpis Turistické atraktivity Valašska vložit dvě ilustrační fotografie - lidová architektura / rozhledna (cykloturista nebo jiné.)

- Lidová architektura a církevní památky
- Rozhledny aneb Valašsko z výšky
- Cykloturistický ráj
- Koupání a osvěžení
- Příroda a pěší turistika
- Zima na Valašsku

URŽOVÁNÍ LIDOVÝCH TRADIC NA VALAŠSKU

- Mapování dějin Valašska a života jeho lidu se od roku 1925 věnuje Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm
- Valašština – tradiční valašské nářečí
- Masopustní občůžky masek na vesnicích
- Velkonoční tradice v rožnovském skanzenu, na Soláni a ve vesnicích kolem
- Velikonoce a Vánoce v IC Vsetín
- Spolek pro zachování valašských tradic
- Mikroprojekt Kulturní dědictví Soláně a jeho okolí
- Soubory lidových písní a tanců – ve Vsetíně např. Jasénka, Vsacan
- Dětské folkloristické soubory
- Cimbálové muziky
- Folklorní festivaly – Vsetínský krpec...
- Muzeum regionu Valašsko

Na závěr: Valašský recept na životní pohodu

- *Vezme se dvanáct měsíců, pořádně se očistí od veškeré zlomyslnosti, nedůvěry a závisti.*
- *Každý měsíc se rozkrájí na třicet, nebo jednatřicet dílů, takže zásoba vystačí na celý rok. Potom se každý den upraví tak, že se vezme jedna porce důvěry, jedna dávka opravdového přátelství, dvě dávky dobré nálady, přidají se tři vrchovaté lžíce optimismu, čajová lžička snášenlivosti, zrnko trpělivosti a špetka taktu. – Všechno se bohatě zalije láskou. Takto připraveno se ozdobí kytičkou pozornosti a podává se s milým úsměvem a dobrým přátelským slovem.*

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Hledání informací a analyzování výsledků hledání
Název lekce	Pět kontinentů
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	Sběr informací a jejich analýza Práce s hmotnými a elektronickými zdroji informací
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	6. třída
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<p>Lekce začíná uvedením do problematiky hmotných a elektronických zdrojů, je třeba názorně ukázat funkce Google Earth – předvést mapu, Street view, panorama, fotky. Následně se žáci rozdělí do 5 skupin, z nichž každé se přidělí 1 kontinent. Do skupin se rozdají slepé mapy s příslušným kontinentem a žáci se nejprve pokusí dopsat názvy vyznačených států podle svých znalostí a poté doplní s pomocí atlasů. Tyto aktivity by měly zabrat zhruba 15 minut.</p> <p>Po vyplnění map se každá skupina rozdělí na dvě části, jedna skupina bude hledat informace ohledně daného kontinentu a státu v hmotných zdrojích informací, zatímco druhá skupina bude pracovat s Google Earth, kde bude procházet předem vybraná města (v základu Monako, Niagárské vodopády, Tokyo, Johannesburg, Sydney), dobré je dopředu vyselektovat několik zajímavých lokací a každé skupině je na lístek vypsat, načež si skupina zjišťuje informace o místech, která vidí, všímá si zvláštností a rozdílností oproti ČR. Po nějaké době se obě skupiny prostřídají a nakonec svoje poznatky dají dohromady a odprezentují.</p> <p>Poslední aktivita, trvající opět zhruba 15 minut, se zabývá výběrem stěžejních informací z textu, v tomto</p>

případě textu zaměřeném na osobnosti spojené s daným kontinentem nebo s etnikem kontinent obývajícím. Z textu vyberou nejdůležitější informace (třeba za pomoci zvýrazňovačů), a ostatním potom sdělí, o čem tento text pojednával.

Metody práce (forma výuky)

Workshop

Materiál

Slepé mapy, počítače a/nebo tablety, atlasy, průvodce, encyklopedie zeměpisu, lexikon zemí

Modifikace

Nejsnazší modifikací je obměna měst (Macao, Londýn, Rio de Janeiro), bohužel ne všechny zajímavé lokality jsou v současné době pokryty Google Street View. Dále se dá obměnit závěrečná aktivita za Kimovu hru, kdy žáci přiřazují jednotlivé obrázky památek, přírodních úkazů či třeba lidí k daným kontinentům, nebo za paměťovou techniku, při které se vybere z každého kontinentu cca 8 - 12 států, které se žáci pokusí zapamatovat tím, že vytvoří příběh, který bude sestávat ze slov podobných názvům států.

Reflexe a doporučení

Při vyplňování map je dobré vyhlédnout si skupiny, které mají s úkolem potíže a více se jim věnovat, ať se později neztrácí čas. Před prací s GoogleEarth je třeba se ujistit, že žáci opravdu chápou, co mají dělat a co se po nich chce. Velice důležité je stabilní připojení k internetu, během jedné z lekcí přestal fungovat a bylo potřeba sáhnout po jednom ze záložních úkolů. Je třeba mít základní přehled o vybraných státech a městech a jejich pamětihodnostech.

Zpracoval, dne

Bedřich Pišťák, 4. 6. 2014

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Analýza poznatku, tvorba obrazového dokumentu
Název lekce	Řekni to obrázkem – vizualizace prakticky
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none"> • student rozumí pojmu obrazová informace (OI) • ví, jak interpretovat různé druhy obrazové informace • umí zvolit nástroj vizualizace podle povahy dat • chápe přínos a význam obrazové informace v současném světě
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	7. tř. – cca 12 let individualizace a abstraktní myšlení, pro udržení pozornosti důraz na humor a názorné ukázky
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<ol style="list-style-type: none"> 1) Úvod – aktivita „Pravěk“ – na lísteček děti napíší, co budou dělat dnes odpoledne. Neukazují nikomu jinému. Poté mají za úkol si představit, že jsou v pravěku a že potkali člověka, který jim nerozumí. Pomocí větve a písku (tužky a papíru) mají nakreslit to, co napsaly na lístek; následuje otázka, jak se cítily a zda jim nechybělo písmo. Historie vzniku písma – prezentace v Prezi „Řekni to obrázkem“ (http://prezi.com/zsxstwlxgtf1/?utm_campaign=share&utm_medium=copy) – výklad proložený dotazy. Upozornit, že obrázek jako způsob přenosu informace postupně ztrácel význam až téměř vymizel × srovnat se současností, kdy jsou obrázky všude kolem nás (příklady v Prezi). Zeptat se dětí, proč si myslí, že tomu tak je (množství informací + pokročilá technika). 2) Obrazová informace – 80 % informací do mozku prostřednictvím zraku. Společně zkusit přijít na to, jaké má obrazová informace výhody: rychlost, univerzálnost, strom i les najednou, podporuje kreativitu.

- 3) **Vizualizace** – jednoduchá definice: předávání informací pomocí obrazu, účelem je sdělit mnoho dat jasně, přehledně a rychle (+ ukázky v Prezi)
- 4) **Kreslení** – aktivita pro žáky, úkolem je nakreslit 10 pojmů (konkrétní věci, abstraktní, slovesa, např. jablko, hory, králík, postava člověka, láska, moudrost, pokrok, běhat apod.) > poté společně na flipchart. Cílem je ukázat, že kreslit umí každý, jde jen o vystižení podstaty.
- 5) **Zjednodušená metoda SQVID** – aktivita pro žáky, úkolem je zachytit jednu věc z různých úhlů pohledu (celkem 6). Předvést metodu na flipchart a poté rozdat pracovní listy (viz příl. 1)
- 6) **Různé druhy vizualizace** – vizualizujeme podle typu a druhu dat; data můžeme zjednodušeně rozlišit podle 6 otázek: KDO, KOLIK, KDY, KDE, JAK, PROČ > a tomu odpovídají různé druhy vizualizace (+ ukázky v Prezi)
  - KDO/CO – zachycují pomocí **portrétu**
  - KOLIK – zachycují počet, množství, čísla pomocí **grafu**
  - KDY – snažím se zachytit události, např. **časová osa**
  - KDE – ukazují polohu, vztah k jiným místům **mapa**
  - JAK – **návod**
  - PROČ – vizualizují souvislosti, např. **myšlenkové mapy**.
 Jako poslední způsob vizualizace zmínit **komiks** jako souhrnné médium, pomocí kterého můžeme zachytit všechny tyto typy dat
- 7) **Vyber vhodný druh vizualizace** – aktivita pro žáky, mají za úkol poznat druh dat a vhodný typ vizualizace – a pokusit se data vizualizovat příslušným typem (viz příl. 2)
- 8) **Obraz + slovo** > nezapomínat na výstižný popis, doplnění textu k obrázkům (ukázky vhodných nadpisů a popisů)
- 9) **Počítačové nástroje vizualizace** – interaktivní, 3D vizualizace, infografiky, představit pomocí Prezi, zmínit ty nejzajímavější (viz Prezi)
- 10) **Pětílístek** na téma vizualizace

Metody práce (forma výuky)

Lekce je koncipována jako **workshop**:

- E - návrat do pravěku, dorozumívání pomocí symbolů
- U - objasnění pojmu OI + praktický nácvik kreslení symbolů; zachycení skutečnosti z různých úhlů pohledu;

vyzkoušení různých metod předávání informace pomocí vizualizace: **1.** graf, **2.** časová osa, **3.** komiks
- R - pětilístek na téma VIZUALIZACE

Materiál

Vybavení: Dataprojektor + promítací plátno, flipchart , prostor na kreslení (stoly)
Pomůcky: tužky, propisky, fixy, pastelky, papíry různých velikostí

Modifikace

Lekce by mohla být určena i starším posluchačům – přizpůsobit by se tomu měly jednak teoretické informace, které by mohly být podrobnější, jednak pak jednotlivé aktivity – kreslení pomocí SQVID (více úhlů pohledu), zpracování informací pomocí různých druhů vizualizace (složitější graf, návod/postup, komiks)

Reflexe a doporučení

- Více prostoru by mohlo být věnováno komiksu, děti toto téma zajímá.
- Paní učitelka doporučila zařadit i nějakou pohybovou aktivitu – např. tvoření obrazu pomocí těl, vyfocení a promítnutí na plátno.

Poznámky

Zpracoval(a), dne

Jana Machalová, 13. června 2014

Zdroje:

ROAM, Dan. *Bla bla bla: co dělat, když slova nestačí*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 358 s. ISBN 978-80-265-0040-7.

ROAM, Dan. *Nápady na ubrousku: řešte problémy a prezentujte myšlenky pomocí obrázků*. Vyd. 1. V Brně: Jan Melvil, c2009, 287 s. ISBN 978-809-0391-291.

Prezentace „ŘEKNI TO OBRÁZKEM“

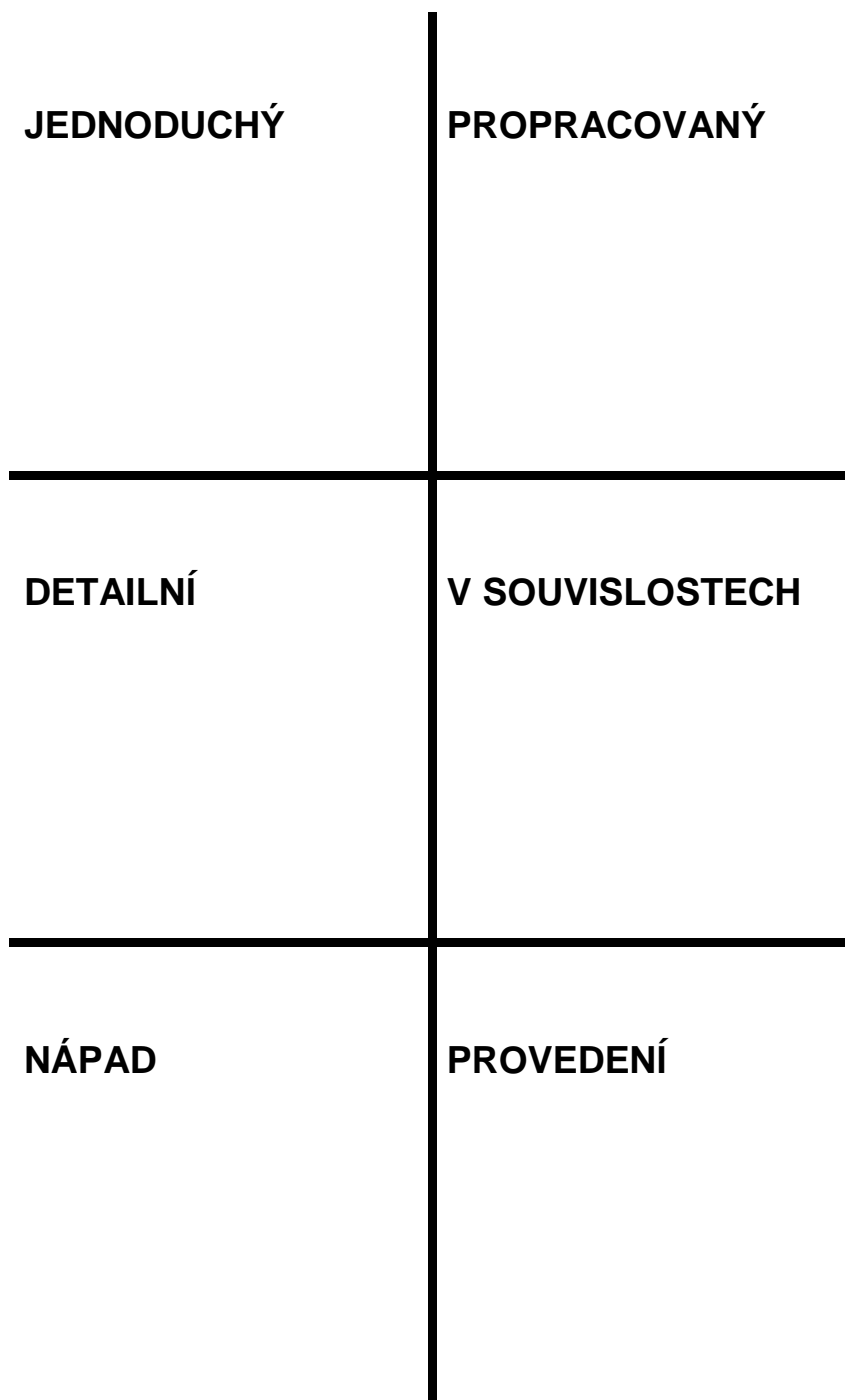
http://prezi.com/zsxstwlxgtf1/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

Příloha 1:

Zjednodušená metoda SQVID:

Vyber si **jednu** z nabízených věcí a znázorni ji v různém provedení:

JABLKO   STROM   HRNEK

Příloha 2:

Druh vizualizace podle typu dat

Přiřaď vhodnou metodu – **GRAF – KOMIKS – ČASOVÁ OSA** – a zpracuj následující 3 texty:

1. *Teorie velkého třesku (BIG BANG THEORY) říká, že na počátku byl vesmír jen maličké zrnko prachu, které vybuchlo. Byl to pořádný rachot – výbuch provázelo nepředstavitelné světlo a teplo a vše, co bylo v zrnku natlačené, se rozletělo na všechny strany. Z malého zrnka byl najednou obrovský ohnivý oblak plynu a prachu, který se rychle šířil a zvětšoval. Z částíček plynu a prachu potom vznikly hvězdy a planety.*
2. *Za počátek vesmíru považujeme Velký třesk před 13,7 miliardami let. Naše Slunce vzniklo před 4,6 miliardami let. Země a Měsíc jsou staré přibližně 4,57 miliardy let. Předpokládá se, že první život na Zemi vznikl před 4 miliardami let.*
3. *Aby mohl na Zemi vzniknout život, byla zapotřebí voda. Ta pokrývá 71 % povrchu (361 miliónů km²), souš zabírá 29 % (149 mil. km²). Z vesmíru vypadá země jako modrá koule, a proto se jí říká „modrá planeta“.*

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Analýza
Název lekce	Bezpečí na síti
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	Seznámení s nebezpečím na internetu Seznámení s pojmy kyberšikana, kybergrooming, sexting... Tvorba silného hesla
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	8. třída ZŠ věk 13+ žáci by měli běžně ovládat prostředí internetu
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<i>Práce s pojmy – 25 minut</i> Na začátku lekce rozdělím žáky do 4 – 5 skupin (podle počtu žáků ve třídě). Každá skupina dostane jeden termín – kyberšikana, kybergrooming, sexting, krádež identity, hoax, happy slapping, spam (jeden člen skupiny vylosuje výraz, se kterým budou potom ve skupině pracovat). Poté, co má každá skupina pojem, tak začne pracovat. Do každé skupiny dám jeden tablet (pokud nejsou tablety, tak knihy nebo mohou pracovat na počítači v knihovně) a pomocí tabletu zjišťují o daném pojmu informace. Potom tyto informace prezentují svým spolužákům, aby každý ve třídě věděl, co který pojem znamená. Pojmy je dobré psát na flipchart a k nim krátce, co znamenají. Po prezentaci žáků ještě jednou pojmy zopakují (někteří žáci mluví potichu a ostatní jim moc nerozumějí) a ke každému se snažíme uvést nějaký příklad z praxe. <i>Čtení s předvídáním – 35 minut</i> Následně začíná čtení s předvídáním. Opět je to práce na skupiny. Mám připravených pět příběhů na pět různých témat. Každá skupina dostane první část

příběhu (příběhy se opět týkají nástrah internetu) a jejich úkolem je do tabulky zapsat, o čem byla tato část, a jak si myslí, že bude příběh pokračovat. Takto dostanou pět částí příběhu a s každou pracují stejně. Po složení celého příběhu ve skupině opět každá skupina prezentuje svůj příběh pro ostatní spolužáky. Pro zjednodušení lze použít pouze jeden příběh a každá skupina pracuje jen s jedním příběhem. Dostanou jen část příběhu a potom mají sami vymyslet, jak se bude příběh vyvíjet dále a jak celý dopadne.

Může se pracovat s jakýmkoliv příběhem, u kterého lze praktikovat čtení s předvídáním. Příběhy je nutné upravit. Příběh se dá použít ten, který najdeme na internetu nebo v knize.

Například:

<http://krasna.nova.cz/clanek/tvujsvet/vase-pribehy-kybersikana-mne-skoro-dohnala-k-sebevrazde.html>

<http://www.e-besedy.cz/internetova-bezpecnost/kybersikana.html?articlemodule=pribeh>

Silné heslo – 20 minut

<http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/hesla/vytvoreni-silneho-hesla.aspx>

Hesla používají na internetu všichni, ať už je to heslo k emailu, facebooku, k různým hrám apod. Tato hra slouží k tomu, aby žáci zjistili, jak je důležité mít silné heslo a jak si ho vytvořit. Na začátku si řekneme pravidla pro vytvoření silného hesla a potom si každý podle těchto pravidel zkusí vymyslet své vlastní heslo a zkontroluje, zda opravdu odpovídá zadaným pravidlům. A potom si může každý pomocí tabletu vyzkoušet sílu svého hesla přes generátor hesel. Jedno heslo zkontrolujeme společně a ostatní už každý zvlášť. Každý žák dostane papír, na kterém jsou všechny zásady pro tvorbu silného hesla napsány.

Můžeme zde použít i některé paměťové techniky na zapamatování hesla – vymyslet si příběh a něco z toho příběhu použít jako heslo.

Pokud vyjde čas, hesla se mohou protáhnout až do konce.

Pětílístek – 10 minut

Na závěr si uděláme pětilístek na téma internet.

Metody práce (forma výuky)

Práce ve skupině, krátké slovní prezentace.

Evokace – práce s pojmy

Uvědomění – příběhy

Reflexe - pětilístek

Materiál

Před lekci je nutné si nachystat lístečky s pojmy, příběhy, zásady tvorby silného hesla, papíry, tužky, flipchart, počítač, dataprojektor (abychom si mohli společně zkontrolovat sílu hesla).

Pokud je to v možnostech knihovny, tak si nachystat pět tabletů s připojením k internetu (do každé skupiny jeden).

Modifikace

V rozsahu, jak je uvedeno výše, může být beseda použita i pro 7. třídu, pro další třídy s jistými obměnami.

6. třída

Úvod zůstane stejný – práce s pojmy.

Druhá část bude jiná. Je zde hra Falešný profil.

Žáci jsou rozděleni do čtyř skupin a každá skupina dostane osm obálek. Na obálce je nalepený sdílený profil, kde je uvedeno jméno, věk, město a zájmy, oblíbené činnosti nebo něco o dotyčné osobě a krátká věta, ve které dotyčný žádá o přátelství nebo prostě jen tak napsaná věta. Na základě těchto informací se žáci ve skupině mají rozhodnout, zda by si toho člověka přidali do přátel na facebook, v nějaké on-line hře apod. Poté, co projdou všechny obálky, se rozhodnou pro přijetí nebo nepřijetí. Následně otevřou obálku a zjistí, kdo se ve skutečnosti skrývá za sdílenou identitou – zda je to opravdu stejná osoba, jak o sobě psala, nebo je to úplně někdo jiný.

Potom se většinou rozjede debata, kolik mají přátel, koho si přidávají atd.

Příloha č. 1a

Následně se projde Desatero bezpečného internetu.

Závěr je opět stejný – Silná hesla.

4. – 5. tř.

Úvod – hra Komunikace na internetu.

Každý žák vyplní sám za sebe, jaké informační

technologie používá, co na nich dělá, kolik času zde stráví – každý se snaží napsat alespoň přibližný čas, např. kolik času stráví každý den na internetu, u televize atd.. Pro jednodušší vyplnění mají ve skupině předtištěný papír s činnostmi a informačními technologiemi.

Příloha č. 2a, 2b

Druhá část je stejná jako pro 6. třídu, jen profily jsou trošku jiné.

Příloha č. 1b

Desatero bezpečného internetu.

Silná hesla

U nižších ročníků můžeme ještě na závěr udělat jednu aktivitu – Ruka bezpečí.

Každý žák si na papír obkreslí svou ruku a do každého prstu napíše jednu osobu, na kterou by se obrátil v případě nějakých problémů spojených s informačními technologiemi – pokud by ho někdo obtěžoval nebo by narazil na něco, co ho šokovalo atd.

Tuto besedu jsem dělala už několikrát, tak myslím, že už je to trošku vychytané. Začínala jsem s úplně jinými aktivitami a postupně jsem došla k tomuto závěru.

Reflexe a doporučení

Při lekci pro 6. třídu jsem jim nechala tablety ve skupině po celou dobu, pro příště si tablety vezmu k sobě a dám jim je zase až na poslední úkol, protože si hráli s tablety a nevěnovali pozornost tomu, co jsme probírali.

Líbí se jim hra Sdílený profil i tvorba hesel – předhánějí se, kdo vytvoří delší heslo.

Zpracovala, dne

Ludmila Holbíková, 11. 6. 2014

Přílohy:

Příloha č. 1 Hra – Falešný profil

Příloha č. 2 Hra – Komunikace na internetu

Zdroje:

Bezpečný internet. [online]. [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-802-5138-045.

Ebezpečí [online]. 2008-2014 [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/>

FILECCIA, Marco, Tim KIRCHNER, Birgit KIMMEL a Gabriel LONZ. Jak zvládnout kyberšikanu: Doplňkový výukový modul k metodice Knowhow pro mladé surfaře. In: *Safer inetenret.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.4zszdar.cz/projekt/storage/File/kybesikana.pdf>

KOPECKÝ, Kamil. *STALKING A KYBERSTALKING – NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ*. Olomouc: Net Universtiy s.r.o., 2010. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.e-nebezpeci.cz%2Findex.php%2Fke-stazeni%2Fmaterialy-pro-studium-studie-atd%3Fdownload%3D9%253Astudie-o-stalkingu-a-kyberstalkingu&ei=zAPjU-6OI-zH7AbI4IH4BA&usg=AFQjCNF1M4F9ZRYf7bxySriIG3iEm4dE9Q&bvm=bv.72676100,d.d2k>

Kyberšikana. In: *Www.e-besedy.cz* [online]. 2007-2011 [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.e-besedy.cz/internetova-bezpecnost/kybersikana.html?articlemodule=pribeh>

Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele. Vyd. 1. Editor Aleš Kavalír. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísni, pobočka Plzeň, 2009, 104 s. ISBN 978-80-86961-78-1.

Kyberšikana ve školním prostředí. Pardubice: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012.

Dostupné z:

<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ncbi.cz%2Fcategory%2F6-metodiky-ucebni-materialy%3Fdownload%3D38&ei=xQHjU-TQMkuh7Aa8tYHwDg&usg=AFQjCNH-sNKItQ4RBMtgBZOQDHNfmSe6aA>

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Překlad Ondřej Vágner. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 978-807-3679-842.

Příloha č. 1 pro 4. - 5. třídu

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Tonda	Jméno: Tonda	Věk: 12 let	Věk: 12 let
Bydliště: Hovězí	Bydliště: Hovězí	Zájmy: Hudba a počítačové hry. Má rád fantasy a scifi. Na počítači vydrží i celé odpoledne, až pozdě do večera. Hraje hry a povídá si s přáteli, většinou pouze těmi virtuálními.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karel	Jméno: Karel	Věk: 13 let	Věk: 13 let
Bydliště: Vsetín	Bydliště: Vsetín	Zájmy: Miluje fotbal a auta. R&B je podle něj docela v pohodě a není si úplně jistý, jestli jsou pro něj holky víc než kámošky, protože je trochu zakoukaný do jednoho z fotbalistů Baníku.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Dominika	Jméno: Dominika	Věk: 13 let	Věk: 13 let
Bydliště: Vsetín	Bydliště: Vsetín	Zájmy: Miluje tanec, ale nikdy nic nevyhrála, ani nikam do kroužku nechodila. Její máma jí ale říká, že je dobrá, že by měla jít do televize	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Saša	Jméno: Martin	Věk: 15 let	Věk: 35 let
Bydliště: Zlín	Bydliště: Zlín	Zájmy: Bruslení, graffiti projekty a propagace několika skateparků v okolí. Rad hrává hry na počítači a kecá s lidmi po netu. Záměštná a o víkendech i přes týden se potlouká po místních hospodách.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Klára	Jméno: Honza	Věk: 13 let	Věk: 26 let
Bydliště: Velké Karlovice	Bydliště: Zlín	Zájmy: Balet, step a gymnastika. Dělán gymnastiku ve škole a ráda bych reprezentovala jižní Moravu. Kouknete na fotky a vyvěste svoje.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Tereza	Jméno: Tereza	Věk: 12 let	Věk: 12 let
Bydliště: Vsetín	Bydliště: Vsetín	Zájmy: Právě jsem se přistěhovala a nikoho tu neznám! Co děláte ve volném čase, do jakých kroužků chodíte?	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karolína	Jméno: Karolína	Věk: 16 let	Věk: 13 let
Bydliště: Valašské Meziříčí	Bydliště: Valašské Meziříčí	Zájmy: Miluje Kryštof a obažď festivaly. Má ráda zábavu, sluníčko a surfování	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Petra	Jméno: Arnošt	Věk: 12 let	Věk: 40 let
Bydliště: Zlín	Bydliště: Zlín	Zájmy: Dostala se na gymnázium a už se těší, že pozná nové kamarády. Má ráda koně a ráda hraje hru Howrse, Sims a podobně a taky zde se seznamuje se spoutou nových lidí.	

Ahoj, jmenuji se Tonda a strašně rád pářím na počítači a kecám s ostatními lidmi. Je tu někdo taky takový?

Čau, jsem Karel a hraju fotbal.Hraješ taky za nějaký klub?

Ahoj, jmenuji se Dominika a miluju tanec. Je tady někde podobný nadšenec?

Nazdar, jsem nějaký Saša a celkem dobře válim na brusle a skejt. Nezájdeme někam na dráhu?

Ahoj neznámý/heznámá, jsem Klára a dělám balet, step, gymnastiku.

Ahoj, jsem tu úplně nová a nevím, kam se tady dá zajít, co se tady dá dělat. Poradíš?

Čau, právě jsem přijela z koncertu kapely Kryštof. Richard Krajčo je úplně boží!!!

Ahoj, od září začnu chodit na gympl. Je tu někdo, kdo taky přestupuje na školu?

Příloha č. 1 pro 6. třídu

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Kuba		Jméno: Kuba	
Věk: 14 let		Věk: 14 let	
Bydliště: Valašské Meziříčí		Bydliště: Valašské Meziříčí	
Zájmý: Hudba a počítačové hry. Má rád fantasy a sci-fi. Na počítači vydrží i celé odpoledne, až pozdě do večera. Hraje hry a povídá si s přáteli, většinou pouze těmi virtuálními.	Zájmý: Hudba a počítačové hry. Má rád fantasy a sci-fi. Na počítači vydrží i celé odpoledne, až pozdě do večera. Hraje hry a povídá si s přáteli, většinou pouze těmi virtuálními.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karel		Jméno: Karel	
Věk: 13 let		Věk: 13 let	
Bydliště: Ostrava		Bydliště: Ostrava	
Zájmý: Fotbal - hraju i sleduju - samozřejmě Baník R&B, auta,holky, počítačové hry, hlavně fotbal.	Zájmý: Miluje fotbal a auta, R&B je podle něj docela v pohodě a není si úplně jistý, jestli jsou pro něj holky víc než kámošky, protože je trochu zakoukaný do jednoho z fotbalistů Baníku.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Dominika		Jméno: Dominika	
Věk: 13 let		Věk: 13 let	
Bydliště: Vsetín		Bydliště: Vsetín	
Zájmý: Tanec, i závodně od šesti let, vyhrála jsem už několik cen. Příští rok se chci přihlásit do Česko Slovensko má talent, protože mi všichni říkají, jak jsem dobrá	Zájmý: Miluje tanec, ale nikdy nic nevyhrála, ani nikam do kroužku nechodila. Její máma jí ale říká, že je dobrá, že by měla jít do televize		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Saša		Jméno: Martin	
Věk: 14 let		Věk: 35 let	
Bydliště: Zlín		Bydliště: Zlín	
Zájmý: Bruslení, graffiti projekty a propagace několika skateparků v okolí. Rád hraje hry na počítači a kečá s lidmi po netu.	Zájmý: Ze školy odešel po základce, nemá zaměstnání a o víkendech i přes týden se potlouká po místních hospodách. Na netu se snaží seznamovat s hodně mladými lidmi a potom je vylákat na schůzku.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Klára		Jméno: Honza	
Věk: 13 let		Věk: 26 let	
Bydliště: Ostrava		Bydliště: Bystřička	
Zájmý: Balet, step a gymnastika. Dělán gymnastiku ve škole a ráda bych reprezentovala jižní Moravu. Koukněte na fotky a vyvěste svoje.	Zájmý: Učí v místních tanečních, zapálený amatérský fotograf. Má doma už pěknou sbírku fotografií mladých slečen.		

Sdílený profil		Sdílený profil	
Jméno: Tereza		Jméno: Tereza	
Věk: 14let		Věk: 14let	
Bydliště: Vsetín		Bydliště: Vsetín	
Zájmý: Právě jsem se přistěhovala na Valaško a nikoho tu neznám! Co děláte ve volném čase, do jakých kroužků chodíte?	Zájmý: Právě jsem se přistěhovala na Valaško a nikoho tu neznám! Co děláte ve volném čase, do jakých kroužků chodíte?		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karolína		Jméno: Karolína	
Věk: 16 let		Věk: 13 let	
Bydliště: Rožnov pod Radhoštěm		Bydliště: Rožnov pod Radhoštěm	
Zájmý: Miluje Kryštof a obráží festivaly. Má ráda zábavu, sluníčko a surfování	Zájmý: Miluje Kryštof a rodiče ji nedovolili jet na žádný festival, protože je příliš mladá. Neumí surfovat, ale ráda by se to naučila.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Petra		Jméno: Arnošt	
Věk: 12 let		Věk: 40 let	
Bydliště: Zlín		Bydliště: Zlín	
Zájmý: Dostala se na gymnázium a už se těší, že pozná nové kamarády. Má ráda koně a ráda hraje hru Howrse, Sims a podobně a taky zoe se seznamuje se spoutou nových lidí.	Zájmý: Má rád pivo a své kamarády. Je rozvedený a trestaný pro násilnou trestnou činnost.		

Čau, já jsem Klára a baví mě všechno co se týká pohybu.

Ahoj, jmenuji se Kuba, bydlím ve Valašském Meziříčí a rád bych si s tebou dopisoval. Líbí se mi tvůj profil. Můžeme si psát?

Ahoj, jsem Tereza a právě jsem se přistěhovali na Vsetín, táta tady dostal práci. Nevím, co se tu dá dělat. Poradíte mi někdo?

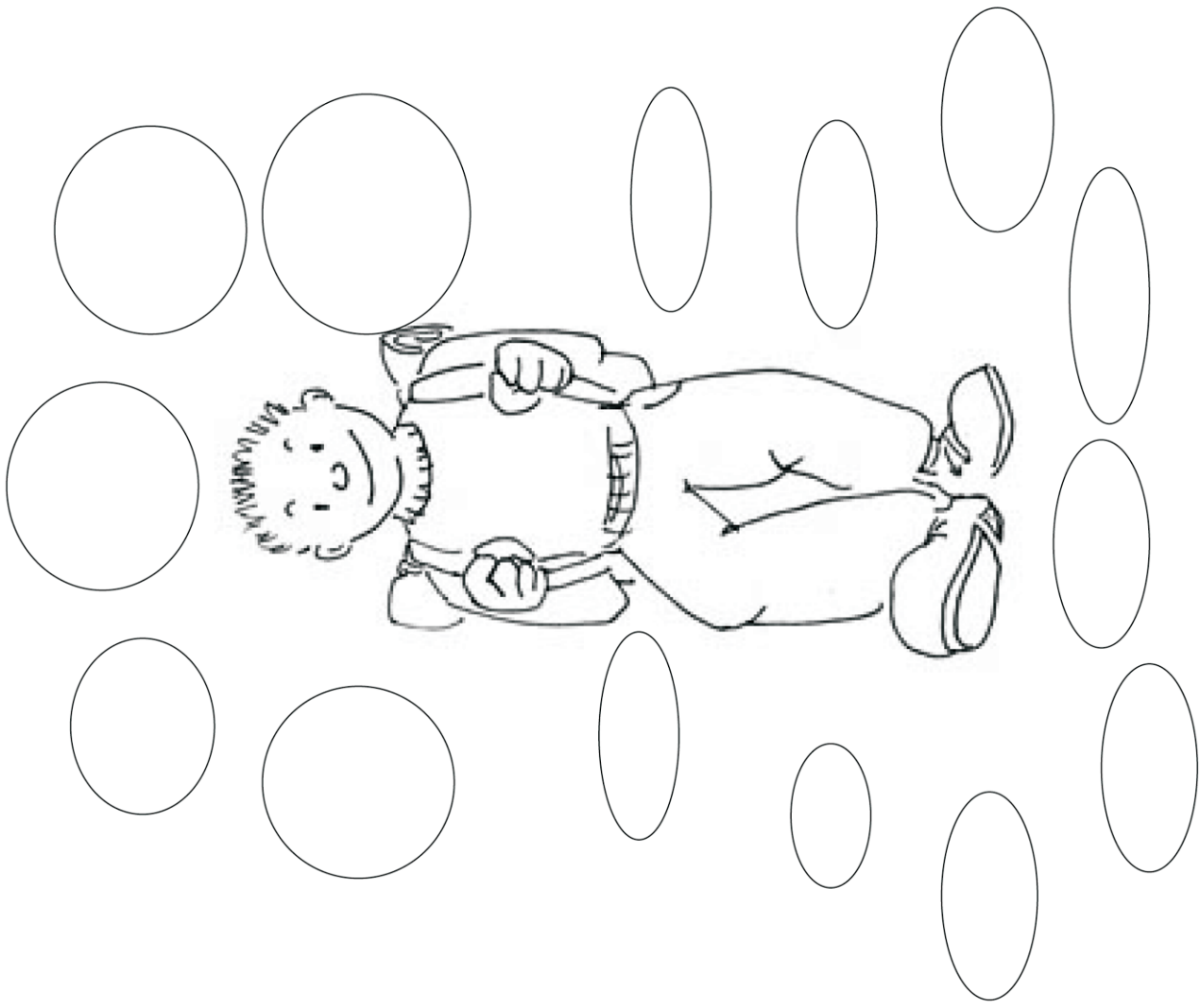
Čau, jsem Karel a jsem strašný fanda do fotbalu. Máš taky rád/a fotbal?

Ahoj, jak se máš? Já super právě jsem se vrátila z koncertu skupiny Kryštof!!! Richard Krajčo je fakt boží :)

Ahoj, jmenuji se Dominika a fakt mám hodně ráda tanec, jsem v něm i hodně dobrá. Nechceš si popovídat o tancování?

Ahoj, od září začnu chodit na gympl. Je tu někdo, kdo taky přestupuje na školu?

Ahoj, jsem Saša a nemám si právě s kým povídat. Nechceš si se mnou povídat ty?

Příloha č. 2b

E-mail

Hry

SMS

Telefonní hovor

MMS

Chat

Google, Seznam atd.

Skype

Facebook

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	1) Mediální gramotnost 2) Analýza <ul style="list-style-type: none"> - Hodnocení zdrojů / informací - Hledání souvislostí - Analýza textu - Interpretace, shrnutí a formulace - Tvorba textového dokumentu 3) Argumentace
Název lekce	Bludy, mýty, fakta, aféry ... Co nám říkají média?
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	<ol style="list-style-type: none"> 1. kritický přístup k hodnocení informací 2. schopnost hledat souvislosti 3. schopnost vytvořit text s danými parametry 4. schopnost rozpoznat manipulační prvky v médiích a rozlišit seriózní a bulvární médium
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	9. třída – možno přizpůsobit (2. stupeň, SŠ) <ul style="list-style-type: none"> - dokáže pracovat s informacemi a vyhodnotit je - využívá získané vědomosti - spolupracuje ve skupině - využívá poznatky z jiných předmětů - umí obhájit svůj názor a argumentovat - umí formulovat svůj názor, přijímá názory ostatních
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studenti jsou v úvodu lekce seznámeni s tím, co je během 90 minut čeká (teorie, týmová práce, dozví se něco nového, co jim bude v životě užitečné); každý si na lepící štítek napíše jméno – 3 minuty 2. Uvolňovací cvičení s dlaní - příklad manipulace – 3 minuty Ve dvojicích stojí proti sobě – jeden dělá dlaní pohyb, druhý ho musí opakovat tělem – ukázka manipulace

3. Rozdání novin - různých typů (bulvár, deník, regionální noviny atd.) – tištěné i elektronické (tablet) – 3 minuty, studenti si je prohlíží
4. Lektor od studentů zjistí, jak se od sebe noviny liší, rozdělení na seriózní X bulvár X pomezí (lektor zapisuje); použití otázky podporující diskusi a argumentaci (Proč média volí takové barvy, velikost písma, téma článků, krátké věty... Zjistit jejich názor, stále klást otázky „Proč to tak je?“) – 8 minut
5. Trocha teorie – prezentace k tématu – viz příloha
(bulvár X seriózní, novinová zpráva, zdroje, etický kodex, na co míří, témata, zpravodajství x publicistika..) – 5 minut
6. Vytvoření titulku a perexu novinové zprávy na základě zadaných slov (lektor předem vybere novinový článek, který nebude skupinám znám – porovnání na závěr – např. o chuligánství na stadionech); skupina dostane zadáno, zda článek má mít prvky bulváru nebo bude seriózní; k výběru budou i obrázky (předem vystřižené z novin nebo vytištěné z internetu)
  - o Zadání 8 klíčových slov
    - Rozdělení třídy do max. 4 skupin (rozpočítání, hra?) – 3 minuty
    - Hra „aktivity“ – určení 8 slov, ze kterých budou tvořit, doplnění obrázku – 2 skupiny předvádějí pantomimou, slovně, kreslí atd.; klíčová slova např.: vandal, zatčení, policie, stadion, fanoušci atd. (mohou se měnit) – 15 minut
    - Žáci rozdělení ve skupinách tvoří titulek a perex, doplňují obrázky, aby výstup měl parametry bulvárního nebo seriózního textu. – 20 minut
7. Jednotlivé skupiny prezentují své dílo + diskuse/argumentace
Každá skupina popíše svůj výstup

- proč zvolili daný titulek
  - proč vybrali tento typ obrázku
  - jakým způsobem formulovali text, jaký jazyk/styl použili
  - jaké zvolili barvy
  - na čem postavili obsah – 20 minut
- Další skupiny jsou iniciovány k tomu, aby vyjádřily svůj názor – jestli souhlasí nebo co by udělaly jinak

Lektor koriguje.

8. Předložím noviny s článkem v seriózní i bulvární podobě – mohou porovnat – 5 minut
9. Zhodnocení – brainstorming – co jsme se naučili – zrekapitulujeme prvky „bulvár“ x „seriózní“, zopakovat, jaké metody média používají, diskuse, jak mohou využít v praxi... – 5 minut

Metody práce (forma výuky)

Metoda E- U-R

E – body 1-4

U – body 5-8

R – bod 9

Materiál

1. stoly a židle pro skupinovou práci
2. lepící štítky - jmenovka
3. noviny (deníky, týdeníky) a tablety (MVK) – předem jsou vybrány ukázky článků + obrázky z novin/internetu pro vystřížení
4. flipchart s papíry, barevné fixy, lepidlo
5. papíry na poznámky, papíry bílé A4, propisky, barevné fixy, obrázky z novin
6. dataprojektor + možnost promítnout prezentaci
7. wifi připojení

Modifikace

Možné modifikace lekce:

Upravení lekce dle věku / třídy studentů

- výběr tématu článku pro tvoření titulku (jiná klíčová slova)
- prohloubení teorie – více informací z teorie

Hra při určování klíčových slov – možno zvolit i jiné způsoby

Zhodnocení lekce

Reflexe a doporučení

- každý si pro sebe napíše 5 důležitých věcí, které si odnáší
- pětilístek
- Žáky toto téma baví – je atraktivní;
Naučí se význam slova „perex“
Nechají se zlákat k odpovědím – proč...
Baví je aktivity – zadání klíčových slov
Teorii – prezentaci pojmout méně jako přednášku,
více je zapojit, ptát se jich, dávat příklady z praxe.

Zpracovala: Kateřina Janošková, květen 2014

Použité zdroje:

ZAJÍC, Jiří. Mediální výchova v mediální společnosti [online]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/n/13207/MEDIALNI-VYCHOVA-V-MEDIALNI-SPOLECNOSTI.html/>

Mediální realita [online]. Dostupné z: <http://www.skolamedii.cz/metodicky-material/medialni-realita/>

HANZLÍK, Václav. Jak poznáme bulvár [online]. Dostupné z: <http://medialnigramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/clanek/jak-pozname-bulvar>

VOJVODÍK, Jan. Jak psát tiskové zprávy [online]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/4177/jak_psat_TZ.pdf

Příloha:

Příloha č. 1: Prezentace – Bludy, mýty, fakta... co nám říkají média

Bludy, mýty, fakta... Co nám říkají média?

BULVÁR

• HANDBALL SENZACE
• LUPPARDI ŽIVOTI
• VYBÍRÁ OBLASTI ŽIVOTA
• KRIMI, PENÍZE, SEX
• MÍŘÍ NA EMOCE

www.vsetin.cz

BULVÁR

- SKANDÁLY, SENZACE,
SOUKROMÝ ŽIVOT
- VYBÍRÁ OSOBNOSTI ZE
VŠECH OBLASTÍ ŽIVOTA
- KRIMI, PENÍZE, SEX
- CELEBRITY, KREV, NÁSILÍ
- MÍŘÍ NA EMOCE

ilustrační obrázky

Bludy, mýty, fakta... Co nám říkají média?

BULVÁR

• HANDBALL SENZACE
• LUPPARDI ŽIVOTI
• VYBÍRÁ OBLASTI ŽIVOTA
• KRIMI, PENÍZE, SEX
• MÍŘÍ NA EMOCE

www.vsetin.cz

BULVÁR

- VELKÉ ŠOKUJÍCÍ TITULKY
- ČERVENÁ BARVA
- VYKŘÍČNÍKY !!!
- OBRÁZKY, KRÁTKÉ TEXTY
- VÍCE REKLAMY

ilustrační foto

BULVÁR

ZDROJE

- spekulace
- nepodložené informace od neznámých zdrojů
- jednostranná informace
- fotografie

ilustrační foto

SERIÓZNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

- MÍŘÍ NA AKTUÁLNÍ DĚNÍ
- OBJEKTIVNÍ ODPOVĚDI NA OTÁZKY (CO, KDO, KDE, KDY, JAK, PROČ)
- NEHODNOTÍ - PUBLICISTIKA
- OVĚŘENÉ SERIÓZNÍ INFORMACE
- ETICKÝ KODEX
- POD POVRCH

náhled stránky
ihned

SERIÓZNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

- STŘÍZLIVÉ BARVY, TITULKY - MODRÁ, ČERNÁ
- MĚNĚ FOTEK
- GRAFY
- CENA ??

náhled stránky ihned

POMEZÍ

- POP NOVINY
- POLONOVINY
- MEZI BULVÁREM A POMEZÍM

MEDIÁLNÍ FAULY

- klamání titulkem
- klamání popisem obrázku
- zneužívání expertů
- dobře informovaný zdroj...
- předpojatost
- změna kontextu
- desinformace
- vytěšňování témat

2x ilustrační foto

TISKOVÁ ZPRÁVA

- Kdo, co, kde, kdy, jak, proč
- důležitost informací - obrácená pyramida
- **PEREX** - krátký text, jehož účelem je uvést a upoutat pozornost na následující delší text článku a/nebo naznačit, o čem článek bude. Na co nestačí upoutat titulek nebo podtitulek, to rozvádí perex, aby se čtenář mohl rozhodnout, má-li věnovat čas čtení celého článku a jde-li o téma, které ho zajímá.

ÚKOL

- klíčová slova
- vytvořit titulek a perex

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Analýza
Název lekce	Jak se nenechat ubít „argumenty“ aneb Argumentační fauly
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	Student ví, co je argument, argumentace, kde a jak se využívá. Co je chybná, manipulativní, nelogická argumentace. Umí rozlišit férovou argumentaci od neférové. Chápe argument jako nástroj analýzy informací a důvody pro odmítnutí argumentačních „faulů“
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	1. ročník střední škola
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	Na úvod brainstorming – vše co je napadne u slova argument (argumentace, diskuse, dokazování, obhajování, komunikace, spolupráce nebo boj). Můžeme lehce rozebrat. „To je přesně to, čeho se bude týkat tato lekce“. 10 min Prezentace – Co je argument (definice slovník). K čemu se používá. Co je argumentace , diskuse . K čemu je dobrá argumentace (dojít k nějakému výsledku, přesvědčit druhého). Kde se používá (např. Facebook, diskusní skupiny, vědecká diskuse, právní záležitosti, běžný život, obhajování vlastního názoru, hádky☺). 15 min Příklad na videu (nesprávná argumentace).

Zeptáme se, co se jim nelíbí na argumentaci dané osoby. Další příklad argumentů v textové formě (nesprávná argumentace). Opět se zeptáme, co se jim na daných argumentech nezdá.

Na prezentaci ukážeme, jak má vypadat diskuse směřující k nějakému výsledku, jak použít argumenty, typy argumentace. Řekneme, co jsou tzv. **argumentační fauly** a popíšeme jednotlivé okruhy těchto faulů (na příkladech Jeníček a Mařenka podle materiálu z www.obcanskevzdelavani.cz/argumentacni-fauly).

15 min

Následuje aktivita, kdy rozdělíme třídu na 4 skupiny. Každá skupina dostane kartičky s textem Jeníček a Mařenka. Ve skupinách studenti seřadí tyto texty podle okruhů. Po seřazení ukážeme na prezentaci správný výsledek i s názvy těchto argumentačních faulů. Dáme krátký komentář + např., které fauly jim připadaly nejhorší.

15 min

Na videu a textu v prezentaci ukážeme další ukázky argumentace - kde může skončit diskuse s nesprávnou argumentací = hádka (video + text)☺

5 min

Vyzkoušíme si diskusi. Nejdříve ukážeme prezentaci, ve které vysvětlíme metodu 6 klobouků (1 klobouk může mít i více lidí). Rozdělíme třídu na 3 nebo 4 skupiny. Pomocí této metody skupinky diskutují na téma např. trestní odpovědnost dětí do 15 let (věková hranice), stahování filmů, hudby z internetu (pro, proti), nebo jim dáme vybrat i z jiných témat. Důležitý není výsledek diskuse, ale způsob, proto modrý klobouk sleduje argumentační

fauly (může přiřazovat své diskusní skupině kartičky s argumentačními fauly které se vyskytly), po 5 min posuneme klobouky (lektor aktivně vstupuje a pomáhá hlavně aktivizovat + rozlišit argumentačními fauly)

Po diskusi se zeptáme, jaké fauly našli + např. v jakém klobouku se cítili nebo necítili dobře.

25 min

Shrnutí. Umění argumentace je základem pro to, aby diskuse měla vůbec nějaký smysl. Pustíme video - nesprávná diskuse např. komunikace mezi manžely po x letech 😊

V diskusi platí biblické „být rychlý k naslouchání, pomalý k mluvení“.

5 min

Metody práce (forma výuky)

Brainstorming, klobouková metoda, práce s videem, textem, obrazovou informací

Materiál

Flipchart, dataprojektor, počítač, kartičky s argumentačními fauly a kartičky s klobouky

Reflexe a doporučení

V případě, že se zdržíme u některé z aktivit, operativně zareagujeme a zkrátíme jinou. Při aktivitách hrozí, že studenti budou příliš aktivní, nebo málo.

Poznámky

Texty k argumentaci např. v knize Umění argumentace (úlohy na zkoumání argumentace) Krzysztof Szimanek, Krzysztof A. Wieczorek, Andrzej S. Wójcik; Univerzita Palackého v Olomouci 2004. Video dostupná z webových stránek ČT např. v pořadu „Máte slovo s M. Jílkovou“ nebo „Otázky V. Moravce“. (další zdroje – noviny časopisy, www.youtube.cz)

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Analýza
Název lekce	Čti rychleji než ostatní Nejrychlejší čtenář ve třídě
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	Zjištění aktuální rychlosti čtení Studenti ví, co je to rychlé čtení Ví, jak ho aplikovat Znají praktická cvičení posilující oční rozpětí Student ví, že je tato metoda pro něj výhodná
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	2. ročník SŠ 15 - 17 let nejsou nutné žádné zvláštní znalosti – běžné znalosti čtení
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<i>I.N.S.E.R.T. – 10 minut</i> Článek o rychlém čtení a pomocí metody I.N.S.E.R.T. studenti zjistí, co o rychlém čtení už ví. http://www.growjob.com/clanky-personal/vice-efektivty-diky-rychlemu-cteni/ <i>Zjištění aktuální rychlosti čtení – 10 minut</i> Pro studenty je zajímavé zjistit, jak rychle v této chvíli vlastně čtou. Rychlost čtení se vypočítá: počet slov děleno čas. (Čerpáno z knihy Rychlé čtení od Tonyho Buzana) <i>Rychlé čtení – 50 minut</i> Úvod – nějaký motivující příběh nebo říct, jak rychle četly známé osobnosti. Co je to rychlé čtení, jak jsme se učili číst, jaká je průměrná rychlost čtení u neškoleného čtenáře <u>Historie rychlého čtení – několik informací k historii rychlého čtení.</u> <u>Oči</u> – jak se pohybují oči při čtení

Artiklace a subvokalizace – co tyto pojmy znamenají, jaký vliv mají na rychlé čtení, jak se jich zbavit.

Vyzkoušet si artikulaci – viz příloha

Snižování počtu očních fixací – kolik je běžný počet fixací na řádek a jak tento počet snížit

Vyzkoušet si oční fixace – viz. příloha

Cvičení – oční gymnastika-příloha č. 1

Rozšiřování zrakového rozpětí – co je to zrakové rozpětí

cvičení - Rozšiřování zrakového rozpětí-příloha č. 2

<http://peclik.pouzitelne.cz/insk/frindex.html>

Potlačení regresivních pohybů – co je to regresivní pohyb, jaký je jeho vliv na rychlé čtení, jaké jsou příčiny regresivních pohybů, je regrese jenom špatná?

Čtenářské techniky:

- aktivní čtení
- informační čtení
- kurzorické čtení
- selektivní čtení

u informačního a selektivního čtení provést praktickou ukázkou – příloha č. 3

Zdokonalení čtení – rozšíření slovní zásoby (praktická ukázkou – z knihy Rychlé čtení – Tony Buzan)

Závěr – proč číst rychleji + Pětílístek – 10 minut

Metody práce (forma výuky)

I.N.S.E.R.T.

Pětílístek

Evokace – I.N.S.E.R.T. + rychlost čtení

Uvědomění – teorie + různá cvičení
Reflexe – závěr + pětílístek

Materiál

Text o rychlém čtení
Text na zjištění rychlosti čtení
Cvičení – oční gymnastika, rozšiřování zrakového rozpětí, informační čtení (3-4 naučné knihy), selektivní čtení, rozšiřování slovní zásoby
Stopky (lze použít stopky na internetu)
Propisky

Modifikace

Lekce může být použita pro kteroukoliv třídu SŠ bez jakýchkoliv změn.
Může se klidně prohodit pořadí v části uvědomění – nejdříve se mohou dát čtenářské techniky a potom se teprve začít bavit o rychlém čtení.
Také příběh o Roosweltovi se může dát na začátek lekce, takové povzbuzení pro studenty, probuzení zájmu.

Reflexe a doporučení

V první lekci se mi nepodařilo přesně změřit rychlost čtení, protože místo počtu slov jsem spočítala písmenka a potom to už nevycházelo. Takže tahle část se moc nepovedla.
Pro získání většího času lze vynechat první část I.N.S.E.R.T.
V průběhu části uvědomění je možné mít v záloze nachystané nějaké video o rychlém čtení a když upadá pozornost studentů, tak jim to pustit.
Mít připravené odpovědi na otázky „a proč je pro mě rychlé čtení dobré“ – možnost rozvést diskusi na toto téma.

Poznámky

Zde sepište vše, co se výše nevešlo.

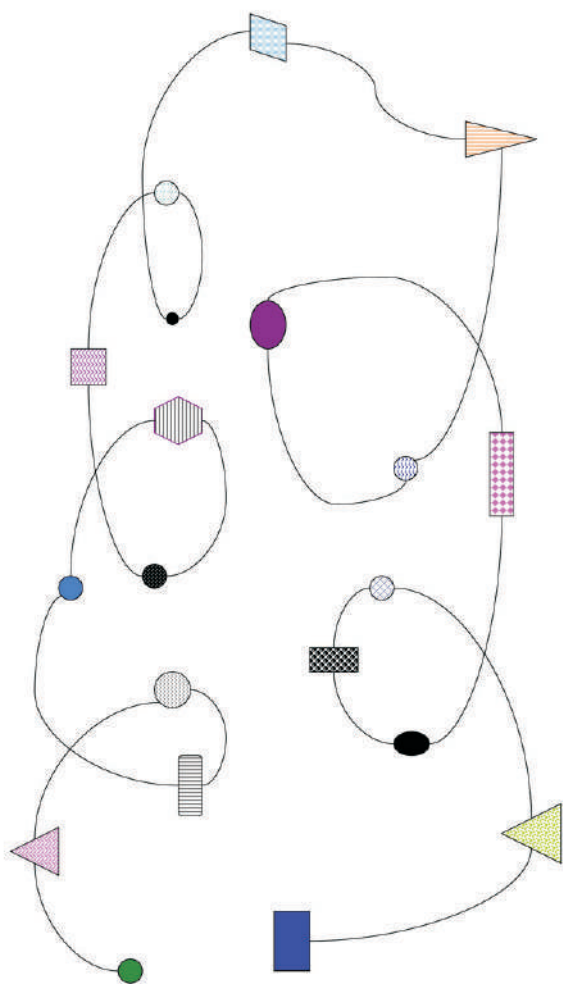
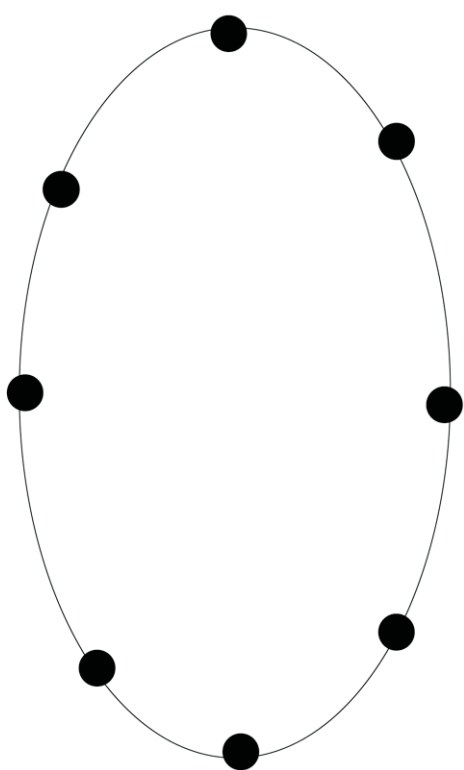
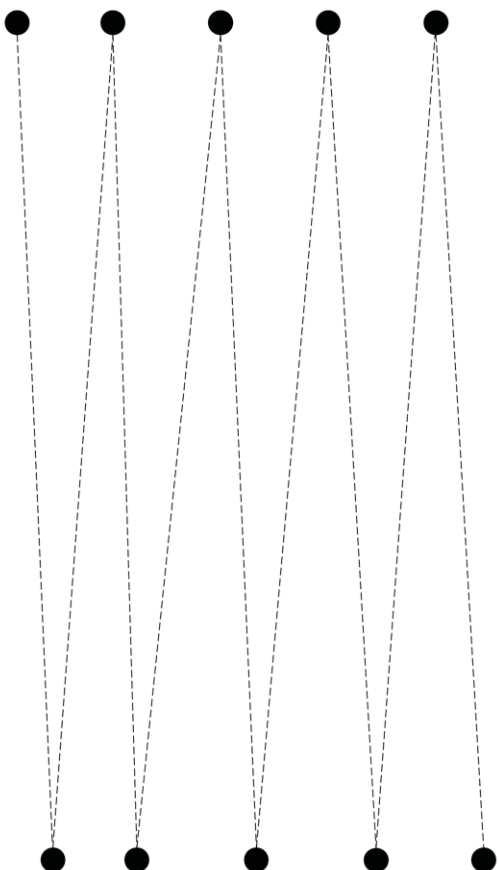
Zpracovala, dne

Ludmila Holbíková, 16. 6. 2014

Zdroje:

- BUZAN, Tony. *Rychlé čtení: čtěte rychleji, učte se lépe, dokažte víc*. 1. vyd. Překlad Lenka Beranová. Brno: BizBooks, 2013, 222 s. ISBN 978-80-265-0062-9.
- GRUBER, David. *Šetřme časem!: rychločtení - rychlostudium*. 3. vyd. Překlad Lenka Beranová. Praha: Management Press, 1994, 222 s. ISBN 80-859-4304-2.
- PAPÍK, Richard. *Naučte se číst!: rychločtení - rychlostudium*. 3. vyd. Překlad Lenka Beranová. Praha: Grada, 1992, 222 s. ISBN 80-854-2493-2.
- ZIELKE, Wolfgang. *Jak číst rychleji a lépe*. 6. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. ISBN 25-066-88.

- KREJČÍ, Jana. Více efektivity díky rychlému čtení. [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.growjob.com/clanky-personal/vice-efektivita-diky-rychlemu-cteni/>.
- KREJČÍ, Jana. Seznamte se: rychlé čtení. *Ikaros* [online]. 2011, roč. 15, č. 5 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/seznamte-se-rychle-cteni>.
- KUBINA, Tomáš. Spěchejte pomalu - naučte se rychločíst!. In: [online]. 2007 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://malec.borec.cz/bordel/.Tomas_Kubina-Kurs_rychlocteni.pdf
- Rozečti se. [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.rozectise.cz/cze/>.
- RUTOVÁ, Nina. INSERT. In: *Respekt nebolí* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/insert>.
- RUTOVÁ, Nina. Pětílístek. In: *Respekt nebolí* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/petilistek>.

Příloha č. 1

on
stůl
domino
za lidmi
večerníček
něžný barbar
do práce, hoši
infarkt myokardu
Karel nese asi čaj
moře je plné rejnoků
a navíc s pocitem viny
vystoupí v klubu Futurum
výlet do ráje přijde draho
stojí u dveří, ruku na klíče
čím citlivější pásek, tím lépe
zhotoveny ze speciální hmoty
pokladnice umění všech dob
dá ti něco pro posílnění
trny rvaly oděv i kůži
pojď si přisednout
zpěvačka dozpívala
velice různorodý
zarudnutí kůže
živá diskuse
obě novely
radiátor
kasino
moře
pá

kam
proto
synovec
počítadlo
nejen Praha
pravděpodobně
přímo nad uchem
trvalo pět měsíců
biologická podstata
není barva jako barva
nositelům Nobelovy ceny
praforma indických jazyků
ošklivě vyhlížející havárie
to tedy přidáme do nové knihy
celospolečensky prospěšný záměr
jsou baleny vždy po deseti kusech
tady je veselo, tady se nespěkuje
nejenže nechápu jednání toho člověka
předčasně a uprostřed nekončené práce
dvoudenní program nebyl připraven výborně
a takový postoj je bezesporu nejdůležitější
od dětství jsem snil o tom, že budu kapitánem
hledat ženšen je jako hledat jehlu v kupce sena
těžko lze předvídat všechno, co se v životě stane
když se potom k polední slunce prodralo šedí mračen
rtěnky nesmějí být ani příliš tuhé, ani příliš křehké
měli bychom v tomto duchu nejen myslet, ale také jednat
tito lidé v pečlivě zřasených tógách a s klenoty na rukou
mnohé myšlenky přišly dřív, než je jeho doba mohla pochopit
připomínal středověké alchymisty, byl posledním z jejich rodu

Príloha č. 3

Matice 1

28	93	74	28	57	39	77	29
46	77	88	46	37	28	42	64
52	85	33	68	86	94	52	44
59	66	33	75	39	59	92	58
63	55	28	70	63	34	22	96
77	64	77	54	28	32	63	55
96	68	44	27	96	62	51	54
67	79	67	44	27	29	88	56
11	96	2	55	11	63	33	72
95	88	95	44	42	66	44	27
34	88	66	35	29	39	47	34
42	24	42	77	55	39	92	44
28	55	85	28	36	89	38	68
18	12	20	77	49	19	46	18
85	55	32	77	36	33	85	59
37	77	24	55	69	21	37	15
25	54	25	57	79	95	24	13
13	68	55	22	90	44	48	13
57	88	44	25	77	52	44	57
78	87	35	26	62	78	44	28
20	88	66	20	24	48	58	33
29	27	52	68	35	29	49	43

Čas: _____

Matice 3

7524	6887	3568	4679	3479	5428	7524
8643	3569	8765	4589	8643	7544	3469
8532	6689	4489	8532	166	1088	4672
8641	8651	6752	5572	7645	1754	8641
7302	1852	7411	7633	7302	176	3467
3469	8533	4682	8752	3469	7632	8643
2458	7642	8644	4677	2458	8764	2476
7532	8642	3596	7644	1036	7532	8634
1876	1734	568	8754	1876	8642	7433
8744	7533	7634	5689	8744	8754	3468
8756	8756	8876	5690	9756	4582	9752
8737	8762	8737	7755	7448	3569	7352
3469	7644	8876	3469	8754	1766	8442
1752	1751	1752	1742	8727	8764	8742
1978	1192	1978	7920	9772	8762	7792
8755	6755	8755	8548	8458	8745	8756
7654	7654	3368	3568	3586	5764	5369
1975	1975	1965	9148	7492	1948	1750
7865	7879	1756	7847	7865	4688	8748
8644	8649	8764	3487	8348	8644	3478

Čas: _____

Matice 4

120	992	192	117	911	200	120
554	336	354	554	332	552	355
13	121	103	22	13	105	212
483	485	483	249	825	843	429
217	613	622	262	217	127	617
528	726	276	528	753	258	573
2435	4427	6579	6755	2346	2435	2344
7877	7876	7868	7877	4568	3426	1988
3457	3457	7820	5433	7690	4564	2346
5683	3247	5622	5683	7622	8733	1957
1895	1949	1895	4527	7633	7683	1673
2215	2242	5623	6783	2212	2215	4125
5463	5463	8727	5673	7890	6533	14
6782	1986	6722	6722	7629	6953	1935
5673	6582	8727	6739	6558	5628	5673
1873	1837	1873	8727	7628	1827	7827
2002	1003	12	2002	1774	1021	1030
2680	8767	8687	6547	6438	2680	7444
7555	8665	5379	8677	7555	7677	5435
865	865	8766	7555	8776	5442	1645

Čas: _____

Matice 2

675	568	675	875	639	891	569
625	874	271	18	625	735	906
672	672	875	236	438	282	239
911	743	343	554	277	911	902
764	543	674	764	246	665	322
879	772	544	754	272	879	647
753	258	266	372	753	348	236
844	766	343	568	844	236	543
877	656	235	877	655	235	568
822	544	822	654	266	388	419
103	202	547	103	654	813	113
457	790	235	252	457	746	322
238	198	674	368	238	636	638
848	765	638	848	636	426	853
847	784	737	636	782	844	847
336	772	327	874	336	764	873
379	673	838	379	737	892	811
282	537	282	987	254	654	272
444	765	238	444	266	782	754
658	690	434	676	658	824	562

Čas: _____

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Organizace a analýza poznatků, tvorba znalostí, vizualizace informací, práce s klíčovými slovy
Název lekce	Neztrať se ve své hlavě! Myšlenkové mapy i pro ty, co v mapách číst neumí
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none"> • student rozumí pojmu myšlenková mapa (MM) • umí vytvořit vlastní MM • ví, ve kterých případech je vhodné užít MM • chápe MM jako jeden z nástrojů ke zvýšení své kompetence k učení • zná nástroje pro tvorbu MM
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	Studenti středních škol (3. ročník, 16-17 let) – rozvoj individuality, rozvoj abstraktního myšlení
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<ol style="list-style-type: none"> 1) Úvod – název lekce + motivace: bude jim představen efektivní nástroj na organizaci myšlenek a informací, který jim může pomoci zlepšit paměť a známky 2) Zadat úkol – tvorba poznámek z prezentace o mozku, použít mohou vše, co mají na stole, tj. bílý i linkovaný papír, propisky, pastelky, tužky, fixy; zdůraznit, že poznámky budou ještě později potřebovat Prezentace o fungování mozku – cca 10 minut; Prezi „Neztraťte se ve své hlavě“ (http://prezi.com/remyteiqbe8n/?utm_campaign=share&utm_medium=copy); text viz příl. 1 (možno zkrátit) + krátký úkol k paprskovitému myšlení (zadání v textu) 3) Myšlenkové mapy (teorie) – opět pomocí Prezi<ul style="list-style-type: none"> – vysvětlit pojem MM na základě klasické mapy (slouží k orientaci > orientace v hlavě) – historie: slavné osobnosti (např. Leonardo da Vinci), současnost: T. Buzan, MindMap – základní znaky: paprskovitá struktura, větve, klíčová slova

- funkce: slouží k záznamu a analýze informací, podporují kreativitu a zlepšují paměť + příklady konkrétního užití
  - jak na to?: ukázat prakticky na flipchartu jak se tvoří jednoduchá MM, spolu s výkladem o jednotlivých zásadách, příp. ukázat vlastní MM
- 4) **Aktivita pro studenty – tvoříme vlastní MM** (cca 15–20 minut): jednoduchá témata, např. moje koníčky, plán příštího týdne, moje ideální budoucnost
    - jako doprovod pustit ukázky map
    - obcházet jednotlivé studenty a individuálně radit
  - 5) **Chyby a tipy** – upozornit na časté chyby a dát další tipy na tvorbu, znovu pomocí Prezi
  - 6) **Aktivita pro studenty: srovnání klasických poznámek s MM** (15-20 minut) – klasické seznamy lineární, seznamy, klíčová slova ukrytá v textu, dlouhé věty, jedna barva > nuda; zeptat se, jak si zapisovali přednášku o mozku a zadat jim, aby své poznámky přepracovali pomocí MM
  - 7) **Shrnutí výhod MM:** přehlednost (organizace a hierarchizace témat, souvislostí, pojmů; vidím strom i les najednou), povzbuzení myšlení a paměti (zmínit L/P hemisféru mozku a jejich propojení pomocí MM), zábava („každý je malíř“; MM jako umění)
  - 8) **PC nástroje** – zdůraznit, že funkce MM je to, co určuje provedení a propracovanost MM, představit PC nástroje + ukázky MM vytvořených pomocí PC
  - 9) **Závěr – společné hodnocení MM pomocí T-grafu:** na flipchart, spolu probrat výhody a nevýhody MM

Metody práce (forma výuky)

Lekce je koncipována jako **workshop**, ve kterém si budou studenti sami zkoušet tvořit MM. Po krátkém výkladu o mozku následuje část zaměřená na MM: E – nápady k pojmu „mapa“ (možno i brainstormingem); U – seznámení s MM, individuální práce studentů (tvoření vlastních MM, přepracovávání původních poznámek); R – hodnocení nástroje MM pomocí T-grafu

Materiál

Vybavení místa: dataprojektor s promítacím plátnem, stoly a židle (prostor na kreslení), flipchart

Potřeby: barevné pastelky, ořezávátko, gumy, tužky, fixy, propisky, černé centropeny, bílé papíry A5 a A4, linkované papíry A4

Další pomůcky: MM na ukázkou (nejlépe vlastní tvorba), kniha

T. Buzana na ukázkou

Modifikace

- 1) Cílovou skupinou mohou být i děti mladšího školního věku, výklad o mozku by měl být uzpůsoben jejich věku a rovněž i témata MM (např. moje koníčky, můj pokoj, roční období ... ad.). Nutno ale zkrátit teorii a předvést tvorbu MM více prakticky, je třeba taky ponechat více prostoru na kreslení.
- 2) Při větší časové dotaci možno zařadit aktivity navíc:
  - **kreslení symbolů** (slova různých tříd, konkrétní – slunce, strom, pes; abstraktní – pokrok, moudrost, vesmír; slovesa – běžet, milovat) > odpočinková aktivita na rozkreslení před tvořením 2. mapy
  - **zpracování článku pomocí MM** – např. článek HONZÁK, Radkin. Chuť tónu, barva čísla: synestezie – dar, o němž se moc nemluví. *Vesmír* [online]. 2009, č. 12 [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/chut-tonu-barva-cisla-synestezie-dar-o-nemz-se-moc-nemluvi>, ukázat vlastní provedení, srovnat ve skupině, upozornit na synergii já+autor

Reflexe a doporučení

- Lekce vyzkoušena na skupině 26 studentů prvního ročníku SŠ. Ke konci lekce již ztráceli pozornost (pouvažovat např. nad nějakou pohybovou aktivitou) a bylo to pro ně docela náročné – určitě tedy vyšší ročníky.
- V lekci původně zařazeno i zpracování článku, ale to se již nestíhalo, mít pouze připraveno do zásoby.
- Hodnocení provést formou klady/zápory a vždy se pokusit případné zápory ještě vysvětlit.
- Ponechat dostatek prostoru na kreslení.

Poznámky

Zpracoval(a), dne Jana Machalová, 11. června 2014

Zdroje:

BUZAN, Tony. *Mentální mapování*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 165 s. ISBN 978-80-7367-200-3.

BUZAN, Tony a Barry BUZAN. *Myšlenkové mapy: probudte svou kreativitu, zlepšete svou paměť, změňte svůj život*. 2. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 210 s. ISBN 978-80-265-0030-8.

GAMROT, Daniel. Mých 10 tipů pro vytvoření myšlenkové mapy. In: *Daniel Gamrot* [online]. 2013-07-29 [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: <http://danielgamrot.cz/myslenkove-mapy-a-mych-deset-tipu/>

CHYTKOVÁ, Dagmar. Myšlenkové mapy. In: *YouTube* [online]. 2013-09-22 [cit. 2014-07-30]. Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?v=ulTh_ZWRwyc

Příloha 1:

Textová opora prezentace o mozku (cca 10 minut)

Mozek

Mozek je jeden z nejsložitějších útvarů v přírodě. Skládá se z **nervových a gliových buněk**, které zajišťují výživu. Nervových buněk (*neuronů*) je v mozku asi **10–15 miliard** (uvádí se ale i více), gliových buněk pak asi 10x více. Tělo nervových buněk připomíná chobotnici, uprostřed je centrum – jádro buňky, ze kterého vedou desítky až stovky tisíc chapadel, která se neustále větví. Říká se jim **dendrity** (z řeckého *dendrón=strom*) a slouží k příjmu informací. Jedna z větví – obzvláště velká a dlouhá je **axon** a ten informaci předává. Každá nervová buňka má cca 15000 (ale i více, odhady se liší) spojení s ostatními neurony, kontaktním místům se říká **synapse**. Celkový počet těchto spojení se uvádí v bilionech (> v podstatě nekonečno). Samotné neurony se ale navzájem nedotýkají a k přenosu informací, které jsou v mozku kódovány jako jakýsi elektrochemický signál, dochází mezi neurony prostřednictvím **synaptické štěrbiny**.

Zajímavé na tom je, že samotný přenos, při kterém dojde u neuronu ke vzruchu (zvýšení elektrického napětí o +55miliV) není energicky náročný. Energie je třeba až při návratu neuronu do klidového stavu (napětí -75miliV). Znamená to, že samotný příjem informace (vzruch) sám o sobě není až tak podstatný, podstatné je až její ZPRACOVÁNÍ.

Počet synapsí (spojení nervových buněk v mozku) není rozdíl od počtu samotných nervových buněk konečný. Nervové buňky se chovají jako živé organismy, dochází k jejich seskupování, specializaci a neustále se učí, tj. vytvářejí se nová a nová spojení. Ta, která nejsou používána, postupně zanikají. První navázání spojení je náročné, ale pokud dochází k opětovnému propojení, vytvářejí se mezi buňkami tzv. *paměťové stopy*. Čím častěji po takové stopě/cestě informace putuje, tím je její cesta jednodušší. **Paměťové stopy je nutno utužovat** – po prvním 100% přeřikání věnovat alespoň ještě 50 % času k opakování (efekt přeučení)!

Informace vs. poznatek

Informace tedy putuje v mozku prostřednictvím neuronů a jejich synapsí v podobě jakého si elektrochemického signálu. Jak se tam ale dostane? Děje se tak přes **vnější** (dialog s okolím prostřednictvím našich smyslů) a nebo **vnitřní podněty** (dialog se sebou samým). Uvádí se, že náš mozek zaregistruje cca 1 miliardu (10^9) bitů informací za sekundu, které získá prostřednictvím smyslů, ale z toho se pouze 100 bitů informací se dostane do našeho vědomí. Náš mozek je chráněn filtrem, který brání zahlcení a následně destrukci. Avšak samotné informace, které náš mozek přijímá, nejsou pro nás použitelné. Musí dojít k jejich zpracování a uložení do paměti.

Na rozdíl od informací, které jsou opakovatelné, je **poznatek** vždy jedinečný. Vzniká tak, že je nová informace porovnána se systémem našich minulých zkušeností, představ, plánů a očekávání, které máme spojeny v abstraktní hodnotový žebříček. Tento osobnostní fond každého z nás se nazývá **endocept** a měl by být budován a kultivován. Endocept rozhoduje, která informace bude zpracována na poznatek > dochází ke změně endoceptu > změna v přijímání informací.

Fungování mozku

Porozumět, jak pracuje náš mozek, jak funguje naše paměť, kreativita, schopnost učit se je nesmírně důležité, protože díky tomu můžeme dosáhnout lepších výsledků. Pokud se o to pokusíme, bude se zlepšovat naše duševní gramotnost.

Procesy, díky kterým vnímáme neustále měnící se prostředí a jednáme v něm, jsou bývají označovány někdy jako **kognitivní (poznávací) funkce mozku**, někdy jednoduše jako **myšlenkové procesy**. Ačkoli existuje mnoho přístupů, jak myšlenkové procesy dělit a třídit, v základu lze najít mnoho společného. Vždy je ale třeba mít na paměti, že všechny složky jsou spolu neoddelitelně spjaty a vzájemně se ovlivňují a jedna bez druhé nemohou fungovat.

My se přidržíme rozdělení podle T. Buzana (2007), který dělí funkce mozku na: (1) **příjem** – dochází k němu počítkem smysly – vnímání a je ovlivněn naší motivací, pozorností a koncentrací. Jednodušší je pro nás přijímat takové informace, které nás zajímají. Následuje (2) **podržení** – paměť a (3) **analýza**, která v sobě zahrnuje myšlení jako takové, porozumění informacím, představitivost, organizaci. Mozek rozezná opakující se vzorce a analyzuje informace. (4) **Výstupem** může být komunikace (zde spadají především vyjadřovací schopnosti a porozumění řeči), pohyb, ale i další myšlení a kreativita, řešení problémů a plánování. Konečně (5) **kontrola** je schopnost mozku sledovat všechny duševní i fyzické funkce (např. zdravotní stav, nálada, okolní prostředí > zdravé tělo a mysl je podmínkou toho, aby všechny procesy probíhaly správně a naplno).

Myšlení a pamatování

Myšlení v mozku neprobíhá lineárně (tj. $A > B > C \dots$ adt.), ale děje se **paprskovitě**.

Aktivita: Pro lepší představu krátký testík – udělejte na papíře kruh (abyste do něj mohli napsat slovo) a z něj nakreslete 10 větví; doprostřed kruhu napsat 1 slovo, např. štěstí a poté 1 minuta na to, napsat deset klíčových slov, které se vztahují k centrálnímu slovu. Můžete srovnat se sousedy, zda máte nějaké z klíčových slov stejné. Podle Buzana (2012) je velká vzácnost, když mají 4 lidé ve skupině všichni společné alespoň jedno slovo.

Tohle krátké cvičení demonstruje pojem paprskovitého myšlení, kdy **všechna klíčová slova jsou vlastně asociace**, které vycházejí ze sebe navzájem, ale zároveň jsou **neustále ve spojení s centrem**. Každá asociace pak může evokovat další a další asociace až donekonečna ...

Naše mysl nevnímá svět v nekonečných jednotlivostech, ale v celkových tvarech a obrazech, které pak interpretuje. Naš mozek vždy hledá opakující se vzory a celistvé tvary. Podle těchto zákon, kterým se říká **Gestalt**, máme tendence **vyplňovat** prázdná místa novými slovy a obrazy a směřujeme vždy k co nejjednoduššímu uspořádání prvků do **jednoznačně definovatelného celku**. Z tohoto jsou odvozeny i ostatní zákony:

- Zákon **blízkosti** – tendence vnímat podobné objekty jako skupiny nebo série
- Zákon **podobnosti** – smíšené skupiny podobných a odlišných objektů vidíme po skupinách
- Zákon **pokračování/směru** – v obrazcích hledáme čáry s nepřerušným pokračováním
- Zákon **výstižnosti** – tendence vidět nejjednodušší tvar
- Zákon dobrého tvaru – tendence doplňovat obrazce (viz výše)
- Vnímání figury a pozadí – schopnost mysli zaměřit pozornost na smysluplný tvar a ignorovat zbytek
- Konstantnost velikosti – schopnost vnímání perspektivy a lepší pamatování si

Co si nejlépe **pamatujeme?**

- informace, které jsme se dozvěděli na začátku – **efekt prvního dojmu**
- informace v závěru učení – **efekt novosti**
- poznatky, které jsou **spojitelné** s něčím, co znám – sem možná i **efekt tzv. pochopení**
- mimořádné / unikátní informace – **efekt výjimečnosti**
- silně působící na **smysly** – vtěsnění více vjemů + asociace spojené s **pohybem**
- **osobní význam** – např. co se mi osobně líbí (více Buzan, 2012, s. 25)
- **efekt opakování** – když se nám něco např. v seznamu opakuje ...

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblast IV	Tvorba znalostí
Název lekce	Slovo, báseň, povídka, příběh, myšlenka... Kreativní workshop tvůrčího psaní na příkladech současné české literatury
Cíle lekce (znalosti, dovednosti, postoje)	<ol style="list-style-type: none"> 1. zásady tvůrčího psaní 2. tvorba krátkého textu, procvičování, motivace k psanému projevu
Cílová skupina (věk, charakteristiky)	Lekce pro 4. ročníky středních škol.
Časová dotace	90 minut
Osnova (průběh) lekce	<ol style="list-style-type: none"> 1. úvod: Psaní a my Motivační část lekce, která má studenty naladit na tvůrčí notu, připomenout jim důležitost psaného projevu v běžném životě. Kladen velký důraz na cíl lekce: tento seminář není určen pouze těm, co rádi píší, je určen pro všechny a má zdokonalovat psaný projev. Použijeme metodu „automatického textu“ (pisatel zaznamenává své asociace volně – tedy bez vědomé kontroly - necenzuruje obsah textu, neopravuje gramatické chyby, neprovádí stylistickou korekci apod. Tužka je volně položena na papír a zaznamenává myšlenky.) Tato metoda slouží k rozepsání a uvolnění. Automatický text na téma: Jak se cítím na začátku. 25 min 2. Malý test dle knihy M. Dočekalové: Tvůrčí psaní pro každého. Test má procvičit slovní zásobu a

práci s českým jazykem.

15 min

3. Příběh

Část lekce zaměřená na konkrétní téma – psaní povídky. Nejprve krátká charakteristika dobrého příběhu (dle prezentace v PP).

Čerpáno s dovolením autora knihy **Příručka dobrého psaní** René Nekudy.

Dostupné z:

<http://www.renenekuda.cz/stahujte-knihu-o-tvurcim-psani-zdarma/>.

Poté použit internetový online nástroj

Povídkař Reného Nekudy.

<http://www.renenekuda.cz/povidkar/>

Povídkař nám vygeneruje název povídky, hlavní postavu, kde se povídka odehrává a první větu. Studenti mají za úkol napsat povídku. Studentům je poté dána možnost svou povídku přečíst.

30 min

Metody práce (forma výuky) workshop

Materiál Jako materiál budu mít připravenou prezentaci v PP, testy předpokladů.

Zpracovala: Lucie Strbačková, květen 2014

Přílohy:

Příloha č. 1 prezentace v PP - Slovo, báseň, povídka, příběh, myšlenka...

Zdroj:

DOČEKALOVÁ, Markéta. *Tvůrčí psaní pro každého: jak psát pro noviny a časopisy, jak vymyslet dobrý příběh, praktická cvičení*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 152 s. ISBN 80-247-1602-X.

použit internetový zdroj: stránky R. Nekudy <http://www.renenekuda.cz/>

Psaní a my

- Psaní rozvíjí komunikační kompetence (je nástrojem vyjádření, cvičí argumentační schopnosti)
- Psaní rozvíjí kritické myšlení (umožňuje hledat řešení problémů)
- Psaní rozvíjí tvořivost, tvůrčí myšlení (nabízí prostor pro fantazii)
- Psaní rozvíjí literární kompetence (zprostředkovává znalosti o literárních zákonitostech, formuje autorský styl)
- Psaní je prostředek reflexe a sebereflexe (zprostředkovává zpětnou vazbu, podává informace o pisateli i okolním světě)
- Psaní má terapeutické účinky (pomáhá pojmenovat problémy)
- Psaní nabízí prostor pro relaxaci (je aktivitou pro volný čas, zálibou i vášní)
- Psaní je činností, bez níž se v životě neobejdeme (je důležité pro život)

Slovo, báseň, povídka, příběh, myšlenka...

Kreativní workshop tvůrčího psaní

Lucie Strbačková

Automatický text

- Při automatickém psaní pisatel zaznamenává své asociace volně – tedy bez vědomé kontroly - necenzuruje obsah textu, neopravuje gramatické chyby, neprovádí stylistickou korekci apod.

Test na slovní zásobu

- Test z knihy Tvůrčí psaní pro každého autorky Markéty Dočekalové

Příběh... jak na něj?

- Buďte sami sebou
- Vynechejte všechna přebytečná slova - odeberte z textu běžná klíšé, levná slova a slova jenom pro efekt
- Pište o osobách, ne lidech a o konkrétních místech
- Nebojte se citací a přímé řeči, které dílo obohatí a zajímavě ozvláštní
- Pište, jako by byl konec světa 😊

A co závěr?

- Dejte si záležet na poslední větě stejně jako na první
- Na konci nikdy nehodnoťte!
- Perfektně končící příběh by měl čtenáře překvapit

Dobry úvod? Zeptejte se sami sebe

- Upoutá můj úvod čtenářovu pozornost natolik, aby pokračoval ve čtení?
- Dozví se čtenář z úvodu, proč byl text napsán?

Úvod je spojen s prvním dojmem. Když bude špatný...

- Přečtěte si svůj text nahlas, abyste zjistili jeho celkovou zvukovou podobu a rytmus, protože první verze většinou nebývá nikdy dokonalá

Povídkář

Povídkář je jedinečný online nástroj, který dokáže podnítit inspiraci, přilákat všechny múzy světa a pomoci vám vybudovat skutečně zajímavé příběhy

Letmý pohled do současné české tvorby

Ilustrační foto - oko

Adam Borzič

- 14. května 1978
- český básník, překladatel, publicista a terapeut
- od ledna 2013 je šéfredaktorem literárního občasníku *Tvar*

básnické sbírky: *Fantasia*
(s Kamilem Bouškou a Petrem Řehákem 2008),
Rozevírání (2011), *Počasi v Evropě* (2013)

Petra Soukupová

- * 1982
- česká spisovatelka a scenáristka
- držitelka literárních cen Magnesia Litera 2010 v kategorii *Knihá roku* za prózu *Zmizet* a Ceny Jiřího Orteny 2008 pro mladé literáty za knihu *K moři*

K moři, Zmizet, Marta v roce vetřelce

Metodické opory k lekcím informačního vzdělávání

Překlad do slovenštiny: Marie Hanzová

Tutorka: Dagmar Chytková

Sestavily: Kateřina Janošková, Dana Riedlová

Vydala Masarykova veřejná knihovna Vsetín v roce 2014

Dolní náměstí 1356, 755 01 Vsetín

Tel.: 575 755 141

www.mvk.cz

mvk@mvk.cz

Grafická úprava a tisk: exodus, grafické studio

Počet stran: **DOPLNIT PO KOMPLETACI**

Vydání první

ISBN 978-80-87991-00-8

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁČE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍČ

